új Kéve

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

HÚSVÉT, ÚJJÁSZÜLETÉS

Karácsony a Gyermek ünnepe, aki születik. Húsvét az Ember ünnepe, akit rabul ejtenek, megaláznak, megölnek, eltemetnek, és aki harmadnapra újjászületik. Mondhatjuk úgy is, bibliikusabban, hogy feltámad.

Karácsony sajátosan meghitt, testmeleg, elemi boldogsággal tölt el, majdnem azt írtam: állati boldogsággal — és ha azt írtam volna, akadna közöttetek, aki megütközne rajta. De ha eszetekbe jutnak a karácsonyi történet kihagyhatatlan szereplői, a Betlehem körül legelő birkanyájak s a jászol körül kérődző barmok, amint leheletükkel melengetik a bepólyált kisdedet, be kell látnotok, hogy se nem ostobaság, se nem tiszteletlenség állati boldogságról beszélni karácsonykor. Ez a **biologikum** boldogsága, közös ajándék Istentől teremtményei, az élőlények számára.

Húsvét más. Két időpont, karácsony és nagypéntek között, pontosabban a karácsony és a nagypéntek szavakkal jelölt esemény között a Gyermek felnő, Ember lesz, megismerkedik az élet nyomorúságával, megismerkedik a bűnnel, az Olajfák hegyén megismerkedik a halálfélelemmel, és a Koponyák Hegyén megismerkedik a halállal. Ezt hagyja maga mögött, ebből bontakozik ki, amikor bekövetkezik a húsvét eseménye.

Ha értelmét és jelentőségét keresve éljük át, húsvét különös boldogsággal tölt el: diadalmas, tavasziasan hűvös, mégis szinte mámoros, ujjongó boldogsággal. Csak ember által érezhetővel. Csak olyan lény által érezhetővel, aki tudja, mi a szabadság, a méltóság, az egészség, az épség, az erény, az élet; aki tudja, mert tapasztalta, mi a rabság, a megalázottság, a betegség, a csonkaság, a bűn, és sejti, mi a halál; s aki tudja, hogy erős hittel, őszinte elhatározással mindeme romlásból újjászülethet. Igen, a halálból is, legalábbis az erkölcsi halálból. Ez az **etikum** boldogsága, Isten ajándéka azok számára, akiket gondolkodó, jót és rosszat megkülönböztetni s közöttük választani tudó lénynek teremtett.

Karácsony a gyermeki ártatlanság, a tisztaság ünnepe (talán ezért is kívánjuk annyira, hogy fehér legyen), húsvét a világban járás porával, sarával, verejtékével beszennyeződött ember megtisztulásáé, s talán méginkább e megtisztulás akarásáé.

Veress Zoltán

II.(XI.) évfolyam 1. szám *Stockholm, 1994. március*

új Kéve

CÍMEINK

Országos felügyelő/ Rikskyrkorådets Ordf.
STORLIND EUGEN
Skånegatan 32 B
252 52 HELSINGBORG
Tel/Fax 042-13 62 99

Országos gondnok/Rikskyrkorådets V.Ordf.
NYIREDY CSABA
Silvertärnegången 13
421 69 V. FRÖLUNDA/ GBG
Tel/Fax 031-29 63 17

Országos titkár/Rikskyrkorådets Sekreterare
TÓTH ILDIKÓ
Rektor Dahlsgatan 7/3
294 00 SÖLVESBORG
Tel/Fax 0456-140 37

Országos szervező/Programansvarig
BIHARI SZABOLCS
Duvgatan 87
554 64 JÖNKÖPING
Tel 036-14 88 66
Fax 036-14 07 17

Központi pénztáros/Kamrer
UDVARDY RUDOLF
Klippgatan 20 A
171 47 SOLNA/ STH
Tel /Fax 08-83 75 97

Stockholmi felügyelő/Ordförande i Stockholm
VERESS ZOLTÁN
Ekensbergsvägen 110/1
117 69 STOCKHOLM
Tel 08-744 09 91

Malmői felügyelő/Ordförande i Malmö
PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
Carl Herslowsgatan 10
211 47 MALMÖ
Tel 040-97 90 29

Szeretetszolgálat /Hjälpsamordnare
MAYER MÁRIA
Kaserngatan 18
723 47 VÄSTERÅS
Tel 021-18 59 27

Ljungbyi felügyelő/Ordförande i Ljungby
RÚZSA-PÁL PIROSKA
Märta Ljungbergsvägen 10/2
341 35 LJUNGBY
Tel 0372-848 05

Lelkész / Pastor
MOLNÁR-VERESS PÁL
Vintrosagatan 17/1
124 73 BANDHAGEN/ STH
Tel/Fax 08-86 36 39

Tudósítónk Oslóban/Korrespondent i Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
Nedre Toppenhaug 9
N-1353 BAERUMS VERK
Tel (47) 67 56 21 05

új Kéve

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek lapja. Az északi országokban élő magyarok ökumenikus fóruma.
II. (XI.) évfolyam 1. szám,
1994. március
Felelős kiadó: **Storlind Eugen**
Szerkesztőbizottság: **Molnár-Veress Pál**
Veress Zoltán, Szentkirályi Csaga
A szerkesztőség postacíme
Vintrosagatan 17/1, 124 73 BANDHAGEN
Telefon és fax: 08 - 86 36 39

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

ÁPRILIS

1	péntek		
2	szombat		
3	vasárnap	17.00 SÖLVESBORG	
4	hétfő		
5	kedd		
6	szerda		
7	csütörtök		
8	péntek		
9	szombat	17.00 VÄSTERÅS	
10	vasárnap	14.30 STOCKHOLM	
11	hétfő		
12	kedd		
13	szerda		
14	csütörtök		
15	péntek		
16	szombat		
17	vasárnap		
18	hétfő		
19	kedd		
20	szerda		
21	csütörtök		
22	péntek		
23	szombat	16.00 OSLO	
24	vasárnap	16.00 GÖTEBORG	
25	hétfő		
26	kedd		
27	szerda		
28	csütörtök		
29	péntek		
30	szombat	12.00 LJUNGBY 17.00 HELSINGBORG	

MÁJUS

1	vasárnap	15.00 MALMÖ	
2	hétfő		
3	kedd		
4	szerda		
5	csütörtök		
6	péntek		SOMIT '94
7	szombat	17.00 KATRINEHOLM	SOMIT '94
8	vasárnap	11.00 TÅNGAGÄRDE	SOMIT '94
9	hétfő		
10	kedd		
11	szerda		
12	csütörtök		
13	péntek		
14	szombat	13.00 VÄSTERÅS	**G.J.**
15	vasárnap	14.30 STOCKHOLM	**G.J.**
16	hétfő		
17	kedd		
18	szerda		
19	csütörtök		
20	péntek	TÅNGAGÄRDE	GYÜL.NAPOK **G.J.**
21	szombat	TÅNGAGÄRDE	PRESB.KONF. **G.J.**
22	vasárnap	11.00 TÅNGAGÄRDE	***Konfirmáció* G.J.**
23	hétfő	TÅNGAGARDE	GYÜL.NAPOK **G.J.**
24	kedd		
25	szerda		
26	csütörtök		
27	péntek		
28	szombat	16.00 HELSINGBORG	
29	vasárnap	15.00 MALMÖ	
30	hétfő		
31	kedd		

Ifjúsági Konferencia

Az **Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia** 35. nagyheti találkozójára **1994. március 26. — április 2.** között a németországi **Bischofsheim an der Rhön** telepen álló egyházi üdülőben kerül sor. Az értekezlet címéül az egykor Jézus szájából elhangzott **„Kövessetek engem"** felszólítást kölcsönözték a szervezők. Mit tanúsít a Krisztus-követésről a Szentírás, az egyháztörténet, és milyen tartalma van ennek a fogalomnak ma? Az egyhetes tanácskozás résztvevői a témához kapcsolódó előadások mondandóját vitadélutánok keretében mélyítik tovább. Imaórák és bibliatanulmányok mellett szórakoztató és kulturális műsorokat is ígér a meghívó.

Anyagi lehetőségeinket mérlegelve az Egyháztanács úgy ítélte meg, hogy elsősorban **konfirmanduskorú fiataljaink** számára tud részleges anyagi támogatást nyújtani. Arra látunk lehetőséget, hogy fiataljainkkal — a konferencia színhelyéről kiindulva és oda visszatérve — felkeressük a reformáció némely jelentős városát.

[ ]

JÚNIUS

1	szerda		
2	csütörtök		
3	péntek		
4	szombat		
5	vasárnap	11.00 STRÖMSNÄS. 17.00 SÖLVESBORG	
6	hétfő		
7	kedd		
8	szerda		
9	csütörtök		
10	péntek		
11	szombat	17.00 ESKILSTUNA	
12	vasárnap	14.30 STOCKHOLM	
13	hétfő		
14	kedd		
15	szerda		
16	csütörtök		
17	péntek		
18	szombat	16.00 OSLO	
19	vasárnap	16.00 GÖTEBORG	
20	hétfő		
21	kedd		
22	szerda		
23	csütörtök		
24	péntek		
25	szombat		
26	vasárnap		
27	hétfő		
28	kedd		
29	szerda		
30	csütörtök		

SOMIT '94 = Svédországi Magyar Ifjúsági Találkozó, 1994.

G.J. = Glatz József nyugdíjas lelkész vendégszolgálata.

Borítólapunkat **Vincefi Sándor** alkotásáról készült fénykép díszíti.

Következő lapszámunk 1994 júniusában jelenik meg. Lapzárta május 25-én

Berde Mária

Az én apám

Az én apám tudott jól franciául
S Bázelben németeknek prédikált.
De mikor elment Szolnok-Dobokába,
Román szótárt vett és grammatikát.

Öt éve nem volt ott a nyájban pásztor,
És sok magyar feledte már szavát —
Kallódó lelkükért apám a kátét
Románra fordította át,

De aki bírta szívvel s értelemmel
És *visszavette* ősei szavát,
Annak úgy örült, mint a pásztor,
Ki elveszett juhaira talált.

Zsidók is éltek ott. Buzgók s szegények.
S az én apám zsidóul is tudott.
S jöttek hozzája nagy szakállú vének
Hallgatni az ótestamentumot.

Mint gyermekek ülték körül apámat,
Bár harmincéves hogyha volt csupán,
És olvasott és magyarázott nékik
A szentírásból az apám.

A földesúrnak volt egy kis leánya,
S apámhoz így szólott a földesúr:
„ Hittanból is készítsd vizsgára őt,
Nem hagyhatom, hogy elmenjen hazul.

Hogy nem híved? Add rája paroládat,
Hogy azt tanítod, amit megkíván
Kátéja." És a zárdában jelesre
Vizsgázott le a kis leány.

Az én apám úrvacsorát ha osztott,
S hazakerült a rész, mely a papé,
Újból terített a szent maradéknak:
„Nem a miénk — így szólt — az agapé,

Hanem azé, ki valamennyiünkért
Egyforma kínnal szúrt és aratott."
S mindnek, ki aznap a küszöbre lépett,
Italt kínált és falatot.

Az én apám, mielőtt sírba szállott,
Egy sor ártatlan hajnalkát vetett.
Az örök hajnalt hozták a virágok
És elvitték a földi életet.

S halottnézőben a ravatalához
Eljött egy sosem látott idegen,
Megállt a lábánál, s azt mondta nékünk:
„Krisztus járt benne idelenn."

És bár az én apámat sírba tettük,
Azért ő meg nem halt, én jól tudom.
Csak az üvegcse tört el, ám az illat,
A lélek jár kötetlen-szabadon.

Isten kiskertjét őrzi, s az virágzik
Abban, ki gyűlölettelen szeret —
És száll apám közöttünk, mint a jó szél
A jó vetés felett.

1928.

AKIK TEHOZZÁD KÜLDETTEK

Jeruzsálem, Jeruzsálem! Ki megölöd a prófétákat és megkövezed azokat, akik tehozzád küldettek, hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnya alá, és te nem akartad.
Ímé, pusztán hagyatik néktek a ti házatok.
(Máté evangéliuma 23,37)

A vénséges gerincű Kelemeni-havasokkal szemben, a Szalárd völgyében békében és csendben húzódott meg a tanya, ahol nyarainkat töltöttük. Az udvart egyik oldaláról deszkabélésű árok szegélyezte, mely a malom lapátkerekére vezette a patak vizét. Pallót fektettek át rajta — ez volt kapuja s határa gyermekkori birodalmunknak. Két ház állott az udvaron; a négy sarkán kövekre emelt, újonnan épített nagyobbikban a korán megözvegyült malmosné lakott kecskéivel; a másikban, a régiben a vásárhelyi pap családja hat gyermekkel.
A házak mögött meredek kaszáló húzódott fel, egészen az erdőszélig — azon túl a félelmetes ősrengeteg. A harmatáztatta kaszálón ha a forrásra mentünk, megesett, hogy előttünk cikázott be a sűrűbe agancsait hátravetve a szarvas, vagy bosszús röffenésekkel oldalgott odébb a vaddisznó. A hangyászmedvének csak nyomát találtuk — elhengergetett mázsás köveket; a sziklalyukban kígyó lapult. A nyikorgó-recsegő fatengelyek s fogazott kerekek-forgatta malomkövek közül favályún surrant ki a meleg, aranysárga máléliszt. Néhány lapáttal lavórba vetve s vízzel hígítva készült el a kevert: tyúkok, jércék, kacsák napi eledele. S míg azt csipegették, nem vették észre a hajított kő gyanánt alázuhanó karvalyt vagy héját — a tyúkok csúnya kirregésére odafigyelve már csak azt láttuk, miként emelkedik zsákmányával magasba a félelmetes szárnyú ragadozó. Kétségbeesett aprítással szedték lábaikat s rohantak a kotlós szárnyai alá az elszéledt kiscsibék.
„Mikor leszáll az est, sötétje bánt, ijeszt, / Az éjszakában is tudom, hogy megvéd Jézusom" — bátorítottuk magunkat s egymást az énekkel a szénapadlás melegében, míg a tájra mélyfekete eget borított az Isten, s a tetőrésen át éppen a Göncölszekér rúdjának három csillaga világított be szíveinkbe. A behallatszó patakcsobogás békés, mélységes nagy álomba ringatott.

Titokzatos havasi emberek voltak az őrletők, s míg várták, hogy féltve termett kukoricájukból liszt legyen, a havasról beszéltek, messzi esztenákról, régvolt vadászatról, a Bánffi uraságról, kiket halálukban is megsüvegeltek. Szélcserzette s időgyűrte arcukat néztem; szemük a havas hátán ülő párás eget kémlelte, mintha onnan vártak volna vissza valakit. Ha elborult, s a szemközti oldal szálerdő-fáit kezdte hajlítgatni a szél, a havasi emberek maguk elé néztek, valamit motyogtak és bütykös ujjaikkal keresztet hánytak.

Nagyapám szélcserzett s időgyűrte arca is a havast kémlelte. Ő messzi országokról, burnuszos arabokról s lovas perzsákról regélt, de ha szó esett arról, hogy s miként került oda, a mesét még messzebbről kellett kezdenie: hol volt, hol nem volt, éppen ezeknek a havasoknak a hátán állt ezer éven át egy határ... S amikor ebbe a történetbe kezdett, az ő szemei is a havas hátán ülő párás eget kémlelték, mintha onnan várt volna vissza valakit. Vagy valakiket. Akik egykor ott álltak, mert az az ő vártájuk volt ott. Akik azért küldettek a völgyből oda fel, hogy őrt álljanak.

A hegygerincre lépve hullámzó bércek tengerét látta a szem, ameddig csak ellátott. A tájon béke honolt, csak a tőlünk jobbra s balra húzódó, többnyire beomlott régi lövészárkok képe idézett valamit a harcos időkből. Alant a völgyben vonat kígyózott játékosan — az alagútban eltűnt, s a sziklaszoroson túl újból előjött; mily tökéletes rálátást nyújt e hely a völgyre. S azon is túl, hetedhét országra... Sziklavár. Egykor főhadiszállás, földbe mélyített csupa-beton bevehetetlen erőd. A robbantással beszakasztott métervastag falak közül nyirkos sötétséget lehel a mély üreg. Enyészet. Halál.
„Ímé, pusztán hagyatik néktek a ti házatok!"
Csak a havasi kaszálón ide-oda szökkenő tücskök cirpelése zökkent vissza a mába. S nagyapám meséjében az a rész, mely itt játszódott le karnyújtásnyi időre tőlünk.

Mesévé oldjuk a velünk megesettet.
A völgybe s pallón belüli birodalmunkba visszatérve a mában tudhattuk újból magunkat. Messze volt már a hegygerinc, s ha köd lepte meg a havast, és szemünk

elől eltűnt a sziklabérc, a felhők játéka mesévé oldotta a fent látott történelmet. A kotlós éles kirregése vész jöttét jelezte újra, s a csirkehad árkon-bokron át rohant az óvó szárnyak alá. Mi nagyapánk köré gyűlten valóságmintásra szőtt meséit hallgattuk, még éveken át, míg a halál mesévé nem szőtte alakját is.

Álom és valóság határán állva tekintek ma is történelmünkre. Az emberiség történetére is. Hol mint megesettre, hol mint mesére. És olykor inkább meseszerűnek, mint valóságosnak tűnik számomra a názáreti Jézus egykori bevonulása Jeruzsálembe, a Gecsemáné kertbeli jelenet, az elfogatás, a nagytanács előtti kihallgatás, a megkínzatás, a keresztre feszítés. A ma készült film képsorai aztán oly élethűn hozzák elém a Golgothán álló keresztet s a rajta csüngőt, arca rándulását s fájdalmas kiáltását, mintha most történne. És elhiszem — pedig amit látok, az csak színjáték. De nem tudom eldönteni, hogy a képernyőn előttem pergő jelenet mese vagy valóság-e? Hogy az ágyúlövés házat-e, vagy egy filmstúdióban felállított díszletet lőtt-e szét az imént?
És milyen filmbe való jelenet az, amint a Jeruzsálembe szamárháton bevonuló Jézus az őt éljenző tömegnek, s vezetőinek előbb csak szomorúan, majd egyre fájdalmasabb kiáltásba átcsapó vádként mondja:
Jeruzsálem, Jeruzsálem! Ki megölöd a prófétákat és megkövezed azokat, akik tehozzád küldettek...
S itt eszébe jut a názáreti poros udvarok valamelyikén gyakran látott jelenet, s az emlékképből hasonlat lesz:
Hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnya alá, és te nem akartad.

Akaratlanul eszébe jutnak az előtte járók, Isten emberei, fogságot s nyomorúságot jövendölő, megtérésre intő próféták, népük sorsáért magukat emésztő emberek, nemzetüket a szolgaság házából s a halál völgyéből kiszabadítani akarók, „akik tehozzád küldettek”, akiket — mintsem hogy rájuk hallgasson — inkább megölt és megkövezett a nép. Saját népe tragédiáján érzett fájdalmában fordul váddá a féltőnek indult szó: hányszor akartak ők összegyűjteni téged, hányszor akartalak én összegyűjteni téged... és te nem akartad! Ímé, pusztán hagyatik néktek a ti házatok.

Milyen filmbe való jelenet, pedig bizonyára így hangozhatott egykor.

A minap jött meghívó Monokra invitál, s figyelmeztet: Kossuth Lajos 100 éve halott. Eszembe se jutott néhány napja, amikor március 15-dikére emlékezve zengtük-énekeltük, hogy Kossuth Lajos azt üzente, elfogyott a regimentje... — Mintha egy történelem előtti kor mesebeli alakja hívta volna katonáit a hétfejű sárkánnyal megütközni.
Történelem előtti kor? Száz évvel ezelőtt, 45 évi száműzetés után, 1894. március 20-án halt meg Torinóban a magyar nemzeti függetlenségért vívott múltszázadi küzdelem legnagyobb alakja, Kossuth Lajos. Méghogy mesebeli alak? Ami szinte hihetetlen számunkra, mégis valóság: fényképek maradtak legendás nemzeti hősünkről, hiteles fotográfiák!

Élethű, akár egy ma élő emberről készült fényképét nézve olvasom 1848. március 3-án I.Ferdinánd osztrák császárhoz s magyar királyhoz írott sorait:
„Tudom én, hogy elvénhedett rendszernek, mint elvénhedett embernek nehéz megválni egy hosszú élet eszméjétől, tudom, hogy fáj darabról darabra összedőlni látni, mit egy hosszú élet építgetett, de midőn az alap hibás, a dűlés... kikerülhetetlen, és mielőttünk, kikre a gondviselés egy nemzet sorsát bízta — halandó ember gyarlóságai tekintetbe nem jöhetnek.”
S a drámai költeménynek tűnő szöveg megelevenedik, mai tartalommal telik meg. A fényképről rámtekintő Kossuth Lajos szájából nem mese és nem poros történelem, hanem a mában immár hetven évnél régebb fájó valóság, amit a kiegyezéskor Deák Ferencnek, egykori barátjának és bajtársának ír:
„Én e tényben a nemzet halálát látom; s mert azt látom, kötelességemnek tartom megtörni hallgatásomat; nem a végett, hogy vitatkozzam, hanem hogy Isten, a haza s az utókor nevében esdekelve felszólítsalak: Nézz körül magasb államférfiúi tekintettel, s fontold meg a maradandó következéseket, melyek felé vezeted a hazát, melynek élnie kellene, midőn a mi csontjaink már rég elporladtak; a hazát, melyben a jelen röppenő percét, de a változhatlan múltat s a közelgő jövőt is szeretnünk kell. — Ne vidd azon pontra a nemzetet, melyről többé a jövőnek nem lehet mestere!”
Az utókor nevében, a mi nevünkben is írt Kossuth Lajos Deák Ferencnek, a maradandó következések megfontolására intvén, mert tudta: ha Magyarország a kiegyezéssel segít tovább éltetni a Habsburg birodalmat, elkerülhetetlen, hogy annak felbomlásakor maga is áldozatul ne essék. — *„Az lesz a sorsunk, hogy mi legyünk a máglya, melyen az osztrák sas megégettetik...”*

Újból visszazökkenek a mába, 1994 tavaszára, s akaratlanul eszembe jutnak az előttem járók, történelmünk nagyjai, fogságot s nyomorúságot jövendölő, megtérésre intő próféták, népünk sorsáért magukat emésztő emberek, nemzetünket a szolgaság házából s a halál völgyéből kiszabadítani akarók, „akik tehozzád küldettek”, akik mihozzánk küldettek. Akik hányszor, de hányszor össze akartak gyűjteni minket, mint ahogy a tyúk egybegyűjti kiscsirkéit szárnya alá... És mi nem akartuk!
Gyermekkorom malomudvarának idilli világából a Kelemeni-havasok gerincén pusztán hagyatott vártákra tekintek, s a völgyben pusztán hagyatott házainkra is. Mai kiegyezéseinkre, megfutamodásainkra. S hallom, onnan fentről, egyre jobban, hangosabban: Jeruzsálem, Jeruzsálem! Küldtem tehozzád újból prófétákat. Ne öld meg és ne kövezd meg őket! Íme újból egybe akarom gyűjteni a fiaidat, miképen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnya alá. Halld meg hívó szavát! Ímé, újjászülethet a ti életetek, s felépülhet újból a ti házatok.

Molnár-Veress Pál

Egyház és anyanyelv

Tudományos tanácskozás zajlott le Kolozsvárott a nagymúltú Báthori Líceum (az egykori piarista gimnázium) dísztermében Egyház és anyanyelv címmel. **Pomogáts Béla** tudósításából részleteket közlünk az alábbiakban.
A tanácskozást a nemrégiben alakult Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége rendezte, amely tanárokat, újságírókat, írókat mozgósít annak érdekében, hogy az erdélyi magyarság a nyelvi tekintetben igen nagy veszélynek kitett szórványvidékeken is meg tudja védeni nyelvét. Magától értetődik, hogy ennek a nyelvvédő és nyelvápoló munkának az iskola mellett az egyházi élet a legfontosabb kerete. Annakidején Reményik Sándor is a „templomban” és az „iskolában” látta és jelölte meg az erdélyi magyar kultúra végvárait. Az egyházi életben: az istentiszteleteken a prédikációk révén az egyházközségek, gyülekezetek köznapi munkájában ma is anyanyelvén fejezi ki magát Erdély magyarsága, amely munkahelyén, a közigazgatásban, és sajnos mind többször az iskolában is többnyire az állam nyelvén kénytelen érintkezni másokkal. A magyar nyelv elsőrendű fenntartója ezért a családi élet mellett az egyházi, vallási élet. Az egyházak lelkészeinek ezért különleges felelősség szerint kell dolgozniuk: nem csak a hitet, a vallásos hagyományokat kell fenntartaniuk és szolgálniuk, hanem az anyanyelv védelmének és gondozásának ügyét is. Ez a felismerés fogalmazódott meg a kolozsvári tanácskozás megrendezésében, amely valóban a keresztyén ökumené szellemében, római katolikus és református lelkészek és előadók részvételével vetett számot azzal, hogy az erdélyi magyar egyházaknak miként kell anyanyelvünk védelméről gondoskodniuk...

Istenes verseink

Pilinszky János

Van Gogh imája

Csatavesztés a földeken.
Honfoglalás a levegőben.
Madarak, nap, és megint madarak.
Estére mi marad belőlem?

Estére csak a lámpasor,
a sárga vályogfal ragyog,
s a kert alól, a fákon át,
mint gyertyasor, az ablakok;

hol én is laktam, s nem lakom,
a ház, hol éltem, és nem élek,
a tető, amely betakart.
Istenem, betakartál régen.

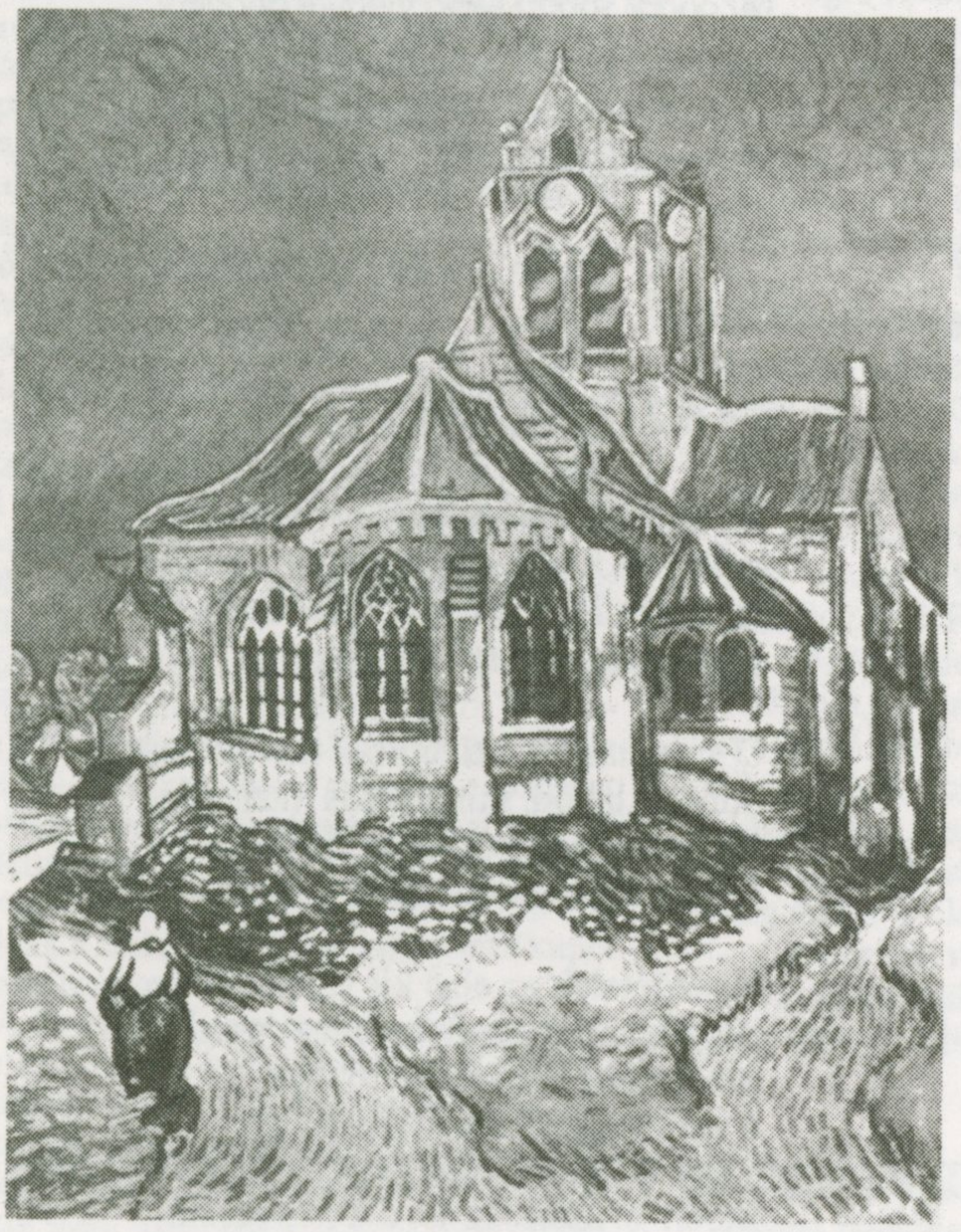

Vincent Van Gogh: Templom

Imádkozni sokféleképpen lehet. Csak természetes, hogy a tragikus-romantikus lelkek, a „zenebonák" imája más lesz, mint a „célszerű szegény embereké". (Móra Ferenc bölcs parasztja ebbe a két kategóriába osztotta be az embereket.) Láttuk Ady és Balassi szenvedélyes könyörgését. Pilinszky azonban imádkozni is úgy akar, ahogy élni és verset írni: „Úgy szeretnék írni, mintha csönben maradtam volna". Művészi programja a nyelvi szegénység, célja a vers megtisztítása minden járulékos elemtől, nyelvi-zenei díszítménytől. „Versei egyetlen Istenhez való könyörgés részei, de ez az Isten mintha nem létezne; a távollétek és hiányok Istene, vigasz nélkül való Isten" — írja egy méltatója. Egy másik szerint költői pályája „út az elvesztett Édentől a megtalált atyai házig". Hogy őt magát is idézzük: „Mi történik, amikor imádkozunk? Egy ellentmondásokkal teli világban visszatalálunk abba a bizalomba, mely a mindenség alapanyaga, a teremtés eredendő szövete". „Az Istenhez felszálló imádság az emberiség sértetlenül megmaradt anyanyelve, amit még Bábel leomló tornya sem tudott mindenestül maga alá temetni".

Az ilyen lélek számára az a legkézenfekvőbb és legtökéletesebb imádság, amit Jézustól tanult: legyen meg a Te akaratod...

„Minden íze-porcikájában európai költő" — írja Pilinszkyről Határ Győző. Rokonságot nem más költőkkel érez, hanem Van Gogh-gal, Dosztojevszkij hőseivel: Aljósa Karamazovval, Sztavroginnal. Pilinszky gondolatai egy tárlat megtekintése után: „A remekmű megtanít vágyakozni azután, ami a mienk. Van Gogh azzal ajándékoz meg bennünket, ami a miénk: egy faággal, egy cipővel, egy ablak elé állított székkel... Senki így a modern festészetben nem imádkozott, mint ő. Művészete mindenestül vallásos. Ahogy az imádkozó ember számára minden imádság, kivétel s válogatás nélkül."

A napfényben fürdő mezőket, a napraforgókat egy elborult elméjű, halálraszánt művész-zseni festette. A rokon költő-zseni versében felizzanak Van Gogh színei, a sárgán ragyogó vályogfal, az alkonyatban kigyúló lámpa- s ablaksor. Ám ami idilli lehetne, nem az: nem vár többé otthon arra, aki csatát vesztett a földeken, s a Hitchcock-i madarak honfoglalását látja a levegőben. A búcsúzó önsajnálata az utolsó sorban válik Isten akaratába belenyugvó imádsággá. A „betakar" ige ismétlődik itt, de más jelentésben: ahogy a gazda „betakarja", betakarítja a termést. A gondolat — az „imádság" — ugyanaz, mint a másik János — Arany — száz évvel korábban írt szedelőzködő versében.

Szente Imre

Arany János

Sejtelem

Életem hatvanhatodik évébe'
köt engemet a jó Isten kévébe,
Betakarít régi rakott csűrébe,
vet helyemre más gabonát cserébe.

Észak honából

Izland nyelve

A Völuspá, Laxness és a szürrealisták

Úgy ezer-egynéhány évvel ezelőtt *egy nyelven* beszéltek egész Skandináviában. A sjaellandi dán halászok még minden erőlködés nélkül megértették a svéd és a norvég szomszédokat, sőt megértették volna a Norvégiából kivándorolt kortársakat is, ha éppen Izlandra vagy a Förjszk szigetekre vetődtek volna.

A skandináv nyelvek idővel sok változáson estek át, s e változások iránya, mértéke sokszor igen eltérő módon alakult. Igaz, hogy a svéd és a dán nagyjából hasonló utat futott be, de ezen nem fej fej mellett haladt. Természetesen az izlandi is sokat változott *Snorri Sturluson* óta, ám ezek a változások jórészt más jellegűek.

Az izlandi tulajdonképpen a norvég telepesek nyelve volt, akik a 800-as években és a 900-as évek elején indultak útnak. Legtöbbjük a nyugati megyékből kerekedett fel, de szép számmal voltak köztük más országrészekből is. A különböző nyelvjárások idővel mindjobban kiegyenlítődtek, s a használatban mind egységesebbé koptak. A szókészlet érthető módon megsokszorozódott az elmúlt évszázadok alatt, viszont az új szavak is szinte kivétel nélkül a közös szógyökökre épültek, s így minden nehézség nélkül beilleszkedtek a nyelvtani rendszerbe. Még az elkerülhetetlennek ítélt jövevényszavak is hasonultak a formai és a hangszabályokhoz. Elsősorban talán ennek tulajdonítható, hogy majd minden régi rag, szóalak változatlanul fennmaradt napjainkig. Itt persze hiányoznak a külső behatások is, amelyek a többi skandináv nyelvben jelentős nyomokat hagytak.

Az izlandi ma a legtöbb skandináv számára többé-kevésbé érthetetlen, hiszen szinte minden rokon nyelvből réges-rég eltűntek a személy- és az esetragok, amelyeket kötöttebb szórend és egyszerűbb szerkezetek váltottak fel. Mindezt tovább bonyolítja, hogy az izlandiban még a hangok ejtése is más irányban módosult.

Az izlandi — nyelvtani rendszerét tekintve — tagadhatatlanul *a legősibb északi nyelv*, úgy is mondhatnám: a közös óskandináv nyelv *múzeuma*. Archaizmusa már-már a szanszkrít és az ógörög északi párhuzamának tekinthető. A svéd fülnek valahogy úgy hangzik, mint számunkra a tihanyi apátság alapítólevelének a szavai: „*Feheruuaru rea meneh hodu utu rea...*" Ha viszont a svéd úgy-ahogy megbarátkozott az izlandi kiejtéssel és legalább valamennyire megismerkedett a fontosabb nyelvtani szabályokkal, akkor egykettőre belezökken a helyes kerékvágásba. A műfordítónak természetesen sokkal mélyebbre kell merülnie, hogy biztos talajon álljon.

Ezen az ősi nyelven szólalt meg az éppen latinosodó Európában az első *nemzeti nyelvű* költészet. A IX—XV. század között az izlandi volt a skandináv kultúra nyelve.

Nálunk talán legismertebbek az izlandi **sagá**-k, melyek óskandináv mitológiai-történeti momentumokat dolgoznak fel irodalmi formában.

Az úgynevezett *eddikus versek* sajátja, hogy egy-egy sorpárnyi egységben a bevezető sor két szókezdő hangzója megismétlődik, összecseng a következő sor valamely szókezdetével. E versek egy része, így például a ***Völuspá*** (A jósnő jövendölése), a viking korral foglalkozó Hávamál és a Thórr istenről szóló *Thrymskvida* ma is szerepel az iskolakönyvekben.

A hagyományos alak, a rím és az alliteráció mind a mai napig szentnek számít a legtöbb szigetlakó szemében, olyannyira, hogy a rím nélküli verset sokan nem is veszik komolyan.

Izlandon aligha beszélhetünk igazi városi kultúráról az 1930-as évek előtt, hiszen addig a lakosság zömében földművesekből, halászokból állt. A fővárosban lakók száma még a 30.000-et sem érte el, s a társadalmi fejlődés sokáig messze elmaradt a többi nyugat-európai ország mögött. A modernizmus pedig éppen a városi élet lüktető forgatagában, tempójában gyökerezik.

1960 körül új, már Reykjavikban felnőtt, témáit is innen merítő költő-nemzedék jelent meg az irodalmi színen: *Ari Jósefsson, Dagur Sigurdarson* és társaik. Ők már sokkal játékosabban kezelték a formai-tartalmi dogmákat; közeli, mindennapi kérdésekkel is mertek foglalkozni. A különbség jól látható, hiszen a náluk alig idősebb *Thorsteinn frá Hamri* még sokkal mértéktartóbb, konzervatívabb, mélyebb hangvételű.

Idővel a regényírók is mindjobban felzárkóztak az európai irányzathoz. *Gudbergur Bergsson* könyvei új utat nyitottak a modern izlandi irodalomban.

A kis lélekszámú Izland eddig is roppant sok íróval, költővel dicsekedhetett. Ezekből több világhírre tett szert, például a Nobel-díjas ***H. K. Laxness.*** S az elmúlt évtizedekben egyre több új névvel ismerkedhettünk meg. 1960 és 1969 között 225 verseskötet jelent meg, s ez a szám az 1970—79 közti időszakban 348-ra emelkedett, ami valóban csodálatos egy 230.000 lakosú országban! 1980 óta pedig még ennél is több antológiát publikáltak.

Az utóbbi években a szürrealizmus is egyre tágabb teret hódított magának az ifjabb író-nemzedék soraiban. Megemlíthetném mondjuk a ***Medúza*** költő-csoportot, amely újszerű, kissé provokatív kifejezésmódján nem okvetlenül új igazságokat tár a hazai közönség elé, bár így talán több fiatal olvasót elér. Tény, hogy minden generációnak van valami sajátossága, mely nélkül e vonatkozásban sem beszélhetnénk teljességről. Lehet, hogy nem mindenkinek tetszik, úgy van, mint a zenével; ne feledjük, hogy valaha Wagner muzsikája volt botrányosan új. Az izlandi irodalom viszont — minden új kísérlet, irányzat, „trend" ellenére — a régi történelmi hagyományokra utal vissza, azokhoz *viszonyít*. Az eddikus versek, Laxness írásai és a szigeteken épp szárnyát bontogató szürrealista költészet ugyanabból a talajból merít erőt, vagyis hamisítatlanul — *izlandi.*

Persze, előfordulnak váratlan téma- stíluspárhuzamok, s ahogy nekünk oly kedvesek Petőfi sorai: „Felrepülök ekkor gondolatban / Túl a földön, felhők közelébe, / S mosolyogva néz rám a Dunától / A Tiszáig nyúló róna képe", úgy kortársa, **Jónas Hallgrímsson**, Izland napjainkig legnépszerűbb költője is megdobogtatja az északi ember szívét:

ÉG BIÐ AÐ HEILSA

Nú andar suðrið sæla vindum þýðum.
Á sjónum allar bárur smáar rísa
og flykkjast heim að fögru landi ísa,
að fósturjarðar minnar strönd og hlíðum
(...)

Magyar fordításban:

KÖSZÖNTELEK

A sugdolózó langyos déli szélre
hullámos kéjjel megborzong a tenger;
aprócska fodrok nyája indul sebbel
Izland felé, a partjaink ölére.

Ó, szép hazám, szívemből üdvözöllek,
minden lakód, minden kis házikódat,
szikládat, dombod és halászhajódat
és gondolatban magamhoz ölellek.

Köszöntelek az első kis rigóval,
rügyfakasztó napfénnyel az égen,
madárfüttyel kinn a szirteken,
a szélbe súgott őszinte szóval,
s egy kékszemű tündért ujjas mellénykében
külön is, százszor is: ő a kedvesem.

Mervel Ferenc

Időrendben 1613—1656

1613. február 7. A Romanov-dinasztia uralkodásának kezdete
Az orosz birodalmi gyűlés a 16 éves bojárszármazású Mihail Romanovot választja cárrá, s vele kezdetét veszi a Romanov-dinasztia 1917-ig tartó uralkodása. Oroszország ekkor még javában háborúzik Lengyelországgal és Svédországgal. Az ő nevéhez fűződik Oroszország egyesítése.
1613. október 23. Bethlen Gábor Erdély új fejedelme

Bethlen Gábor fejedelem (Cseh Gusztáv rézkarca)

A kolozsvári országgyűlés Erdély fejedelmévé választja a 33 éves Bethlen Gábort, aki a Habsburg Birodalom és a Török Birodalom között egyensúlyozva az önálló Magyarország helyreállításán fáradozott. Gyulafehérvári udvarát politikai és kulturális központtá igyekezett fejleszteni. Ott főiskolát is alapított, s ösztöndíjakkal segítette magyar diákok küföldi — főleg hollandiai és angliai — tanulását.
1616. április 23. Shakespeare és Cervantes halála
Egyazon évben, egyazon napon meghal William Shakespeare angol drámaíró, a Romeo és Júlia, a Hamlet, az Othello stb. szerzője, valamint Miguel de Cervantes spanyol költő, többek között a Don Quijote de La Mancha írója.
1618. május 23. A harmincéves háború kezdete
A túlnyomórészt protestáns cseh rendek egyik gyűlésén — tiltakozásul II. (Habsburg) Ferdinánd rekatolizációs politikája ellen — két katolikus császári tanácsost kidobnak a prágai Hradzsin egyik ablakából (=„defenesztráció"). Az eset ad okot annak a protestánsok és katolikusok közötti háborúnak a kitörésére, mely tartamáról kapta a „harmincéves " jelzőt.
1619. Erdély a harmincéves háborúban
Bethlen Gábor a felkelő protestáns csehekkel szövetkezve a Habsburgok-vezette Katolikus Liga ellen beavatkozik a háborúba. Zsoldosokból, szabad hajdúkból s székelyekből korszerű hadsereget szervez. Ostrom alá veszi Bécset, de a Habsburg-hű Homonnai

(Folytatása a 7. oldalon)

Szöllősi Antal

MAGYAROK SVÉDORSZÁGBAN

(Negyedik rész)

Térjünk vissza ismét a XVII. századba. Ekkor Svédországban nem csak az orvosok és kézművesek között, hanem már a hadseregben is találunk magyarokat.
A harmincéves háború alatt igen megélénkült a követjárás Svédország és Erdély között. A svéd-erdélyi kapcsolatok még bensőségesebbé váltak, amikor Bethlen Gábor Kassán, 1626. március 2-án feleségül vette a svéd királynő nővérét, Brandenburgi Katalint. Ez a házasság is közrejátszott abban, hogy Erdély bekerült a Habsburgok elleni európai szövetség tagjai sorába, hiszen Bethlen Magyarország és Erdély mielőbbi egységének létrehozásán fáradozott.
„Bethlen politikai súlyának növekedését az is bizonyítja, hogy asvéd király ***Strassburg Pált****, egyik legbizalmasabb emberét nevezte ki állandó erdélyi követévé. Megbizatásának különleges érdekessége, hogy ő folytatott először gazdasági tárgyalásokat a két ország között. A svéd király egyezményt akart kötni Bethlennel, hogy tiltsa meg a rézkivitelt Erdélyből, ezáltal — a rézegyedáruság megteremtésével — ők szabhatták volna meg a réz árát egész Európában"* (37).
Strassburg Pál 1628 nyarán — Lengyelországon át — Kassára utazott. Innen Báthori Gábor temetése után Bethlen Gábor hívta Kolozsvárra. A svéd király követe nagy hatással volt Bethlenre. *„Közben Strassburg és Bethlen között baráti viszony fejlődött ki. Minél több időt töltött a svéd diplomata az erdélyi udvarban, annál őszintébben csodálta Bethlen államférfiúi képességét, éles eszét, szilárd jellemét"* (38). Bethlent egészségi állapota, majd halála akadályozta meg terveinek valóra váltásában. Az új svéd követ, *„Fahrensbach, aki a harmincéves háború egyik legeszesebb, de legromlottabb kalandora'* (39) volt, képtelen volt megnyerni Bethlen bizalmát. *„Az európai színjátékban Strassburg Pál, a svéd követ volt az egyetlen, aki megértette Bethlen sorsának tragikumát. Emlékirataiban a legnagyobb elismerés és tisztelet hangján ír róla"* (40). A svéd király Strassburg Pált később újra leküldte Erdélybe, hogy I. Rákóczi Györggyel ő folytassa majd a svéd-erdélyi tárgyalásokat. Strassburg, akire I. Rákóczi György igen jó benyomást tett, 1632. február elején érkezett meg Gyulafehérvárra. Sajnos, ismét közbeszólt a sors: Gusztáv Adolf 1632. november 6-án elesett a lützeni csatában.

Egy magyar a svéd hadseregben

I. Rákóczi Györgyöt megrendítette a hír, s ezek után 1633-tól gyakorlatilag meg is szűnt a diplomáciai kapcsolat Svédország és Erdély között (41). Ezért I. Rákóczi György 1637 őszén küldöttséget indított Stockholmba, amelyre bizalmas barátját, **Bisterfeld Jánost**, a gyulafehérvári kollégium tanárát kérte fel. Így aztán — az erdélyi fejedelem tervei alapján — 1638-ban végre elkészült a magyar-svéd-francia szövetség tervezete. Most viszont a hadszíntéren bekövetkezett változások miatt tolódott el a szerződés megkötése. Ám ez a helyzet hamarosan kedvezőbbé vált Erdély számára, amikor a svéd haderő vezetését Torstensson Lennart (1603—1651) tábornagy vette át. A svédek 1642 tavaszán megfutamították a császár hadait. Olmütz elfoglalása után a svéd hadvezér Rebenstock és **Andreas Orbay** ezredeseket indította útnak az erdélyi fejedelemhez. Andreas Orbay — Orbay András ezredes — erdélyi származású magyar ember volt (42). A két svéd követ most nagyjából ugyanolyan szerződéssel indult le Erdélybe, mint amilyet Bisterfeld János vitt magával Stockholmba és Párizsba 1637-ben. A svéd-francia-erdélyi szövetségi szerződés értelmében a szerződő felek kötelezik magukat a kölcsönös anyagi segélynyújtásra. Franciaország és Svédország kötelezi magát, hogy évi 100.000 tallérral (43) támogatja a kiadások fedezését. Bertha Kelemen szerint ezen országok *„a háború első évében 200.000 tallérral, a következő években pedig 150.000 tallérral járulnak hozzá a fejedelemség háborús kiadásaihoz, s kártalanítást is ígértek arra az esetre, ha Rákóczi elvesztené trónját"* (44). A svédek a megállapodásban kitértek arra is, hogy amint a Torstensson tábornagy vezette svéd hadseregből 3000 gyalogos a magyar határhoz ér, I. Rákóczi György is bocsásson 3000 katonát a svédek rendelkezésére, hogy így közös haderővel támadjanak a császárra. Ezt a szerződést 1643. november 16-án írták alá, s ezzel létrejött a Svéd-Francia-Erdélyi Szövetség. Rákóczi azonban a svédeket megbízhatatlanoknak tartotta, s ezért — további tárgyalások után — 1645. április 22-én újabb szerződést írtak alá Svédország és Erdély között. Ez is hasonló volt az előzőekhez. Csupán ezek után valósulhatott meg az együttműködés a Torstensson által vezetett svéd had és I. Rákóczi György hadserege között 1645 nyarán. A svédek támogatása még ekkor is akadozott. 1645. augusztusától a fejedelem — a szultánra való hivatkozással — nem is vett részt tovább a svédek oldalán a harmincéves háborúban, hanem különbékét kötött az osztrák császárral (45). Orbay András magyar származású ezredesről, sajnos — egyelőre — többet nem tudok.

Ungersk gyllen

Európa fizetőeszköze sokáig az ezüstdénár volt. Ennek válsága azonban igen korán, már a XI. században bekövetkezett, mivel a kibocsájtott pénzek minősége évről évre silányabb lett. Az állanó értékű pénz hiánya érzékenyen érintette a kor kereskedelmét. A XII. század elejére

elterjedt Európában a veretlen ezüsttel történő fizetés, s a vert pénzek csak a váltópénz szerepét töltötték be. A keresztes háborúk során felélénkült a nemzetközi kereskedelem, s az ezüstrudakkal való fizetés mind nehézkesebbnek tűnt. A veretlen ezüst az uralkodók nyereségét is csökkentette. A nagy reményekkel induló pénzjavítási kísérletek sehol sem váltak be. A kor kereskedelme állandó értékű pénzt igényelt, így esett a választás az aranyra. Az arany az 1400-as években — s utána is — nagy szerepet játszott a kereskedelemben. Az arab és bizánci arany elsősorban Olaszországba került. Itt készült az első európai aranypénz is. Sokáig az 1252-ben vert firenzei aranyforint volt az elfogadott mérce. Franciaország 1254-ben, Anglia 1257-ben, majd — 1325 körül — Károly Róbert (1308—1342) magyar és János cseh király verettek aranypénzt.

Az aranypénzverés természetesen csak fokozta az aranykereskedelmet. A gazdag afrikai bányák aranya többnyire Olaszországba jutott. Európában kevés ország rendelkezett arannyal. Németországban és Skandináviában csupán jelentéktelen készletek akadtak. Csehország és Szilézia sem ért el többet évi 100-100 kilogrammnál. Az évi 1000 kilogrammos magyar aranytermelés — az előbb említett 200-al szemben — természetesen nagy gazdasági jelentőséggel bírt a magyar királyság számára.

A magyar arany iránti kereslet már a XIII. század elejétől jelentős volt, s ez csak növekedett, mikor a XIV. században fellángoltak a mohamedánokkal vívott háborúk. Ez persze akadályozta az afrikai arany európai behozatalát. Ebben a helyzetben Károly Róbert magyar király megtiltotta a nyersanyag kivitelét Magyarországról. Ez indította el a magyar aranypénz diadalútját, ami az amerikai arany Európába történő beáramlásáig tartott (46).

Az akkori aranypénzek értékmérője a firenzei és a magyar aranyforint volt. Egyes aranypénzek minősége néha gyengébbnek mutatkozott, így azok értéktelenebbek lettek. Például 1 márka 19 karátos aranypénz egyenlő volt 72 Ruhr-vidéki aranypénzzel. Így érthető, hogy a jó minőségű magyar aranypénz megingathatatlan tekintélyre tett szert. Mondhatjuk, hogy a firenzei forint mellett a kor egyik legjobb valutája lett. Lübeckbenkészítettek még hasonló, jó minőségű aranypénzt, amelyet „lübecki magyar"-nak neveztek (47).

„A magyar aranyforint, változatlan jó minősége és bősége következtében Európa egyik legkedveltebb fizetőeszköze lett. Külföldi leletekben gyakran fordulnak elő; oklevelek és számadáskönyvek állandó tételei a magyar aranyak: ungersche gulden, ducat de Hongrie, hongaarsche dukaat, ungarsk gylden, ongaro"(48).

Talán ez a közkedveltség, a jó minőség lehet az oka annak, hogy az első svéd aranypénzt is **„ungersk gyllen"**-nek, azaz magyar arany(pénz)nek nevezték el. Ezt az aranypénzt XIV. Erik svéd király 1568-ban, Stockholmban verette. Valamivel könnyebb (4,21 gramm) volt (49), mint a magyarországi aranyforint (4,52 gramm) vagy dukát (50). Összesen 5302 darab készült belőle, egyik oldalán a svéd király páncélöltözetű mellképével, a másikon egy svéd tájképpel. 1569-ben és 1573-ban III. Johan (1568—92) svéd király is bocsájtott ki aranypénzt, ungersk gyllent, közel 4000 példányban. Képoldalán a király mellképe, az 1569-es hátlapján az ország címere, az 1573-as hátlapján a három korona címerpajzsa (kis országcímer) látható. Érdekes, hogy a magyar szakirodalomban nem találtam nyomát ennek a magyar mintára vert svéd aranypénznek. Miután erre felhívtam a figyelmet, a Magyar Numizmatikai Társaság (Budapest) Dr. Rádóczy Gyula úr révén jelezte, hogy a kérdésnek utánanéz.

Mária Terézia nagykövete és a d'Antivári Alapítvány

Mária Terézia egyik svédországi követe — **Theodor Christoffer Edler von Antivári** — magyar és katolikus volt; ezért külön érdekesség, hogy ott találjuk a svéd nemesek soraiban is (51). Stockholmban lakott, ahol akkoriban nehéz idők jártak a katolikusokra: 1781-ig például csak egyes követségi épületekben tarthattak szentmisét, de ott is csak külföldiek részére (52). Antivári — többek között ezért — jótékony célú alapítványt hozott létre. Ennek jóvoltából beteg hittestvérei részére mindig rendelkezésre állt két *„rendes, meleg és jó szoba, jó és tiszta ágyakkal"* (53). Ezeket ma is használják a svédországi katolikusok. Antivárit az 1770-es évek elején, Stockholmban temették el, az általa építtetett díszes kriptában. Sírhelye ma is megtalálható a stockholmi St. Clara templom sírkertjében.

(Folytatjuk)

Jegyzetek

(37) Bertha Kelemen: Magyarok és svédek. Budapest, Teleki Intézet, 1946. 17.old.
(38) Bertha Kelemen i.m.: 18-19.o.
(39) Bertha Kelemen i.m.: 19.o.
(40) Bertha Kelemen i.m.: 20.o.
(41) Den svenska utrikespolitikens historia. 1:2. 1560—1648. Wilhelm Tham. Stockholm, 1952. 314.o.
(42) Szöllősi Antal: Magyar bevándorlók Svédországban. Új Európa, München, 21.évf. 1.szám, 13.o.
(43) Den svenska utrikespolitikens historia i.m.: 315-318.o.
(44) Bertha Kelemen i.m.: 26.o.
(45) Den svenska utrikespolitikens historia i.m.: 315-318.o.
(46) /Gedai István/: A magyar aranypénzverés története. /Budapest/, Népművelési Propaganda Iroda, / 1989/. 3-4.o.
(47) Jönson L. - Saxin B.: Mynt från Sveriges medeltid. Göteborg, 1969. 910-911.o.
(48) /Gedai István/ i.m.: 17.o.
(49) Tingström, Bertil: Svensk numismatisk uppslagsbok. Stockholm, 1968. 257.o.
(50) Káplár László: Ismerjük meg a numizmatikát. Budapest, Gondolat, 1984. 88.o.
(51) Dr. de Pándy Kálmán (Stockholm) szóbeli közlése.
(52) Szöllősi Antal i.m.: 13.o.
(53) Ungerska Arkivet, Stockholm: Nr. 2151-1 (A)

HELYESBÍTÉS a második rész anyagához: A stockholmi orvosképző („orvosi egyetem") adatai magyar forrásból erednek. **Bartók I**: *Svéd-magyar orvosi kapcsolatok* (Bp. 1969) c. munkájában az intézet alapítási évét 1663-ban jelöli meg. Az Uppsalai Egyetemet 1744-ben alapították.

Sz.A.

(Folytatás a 6. oldalról)

György lengyel segítséggel hátba támadja, így kénytelen visszavonulni. A Habsburg-uralom alatt levő **„királyi Magyarországot"** elfoglalta, s a besztercebányai országgyűlés 1620. augusztus 25-én királlyá választotta.

1625. május. A dán király beavatkozása

IV. Keresztély dán király — francia, holland és angol segítséggel — védelmébe veszi az északnémetországi protestáns fejedelmeket, de a Katolikus Liga zsoldosvezérével, Wallenstein herceggel szemben alul marad.

1626. március 2. Az erdélyi fejedelem és a svéd király rokonságba kerül

Bethlen Gábor Kassán feleségül veszi Brandenburgi Katalint, akinek huga, Brandenburgi Mária Eleonóra II. Gusztáv Adolf svéd király felesége. Bethlen belép az angol-holland-dán úgynevezett westminsteri szövetségbe. A családi szálak — ha rövid időre is — a két ország kapcsolatában éreztetik hatásukat.

II.Gusztáv Adolf király (Heinrich Bollandt festménye, 1631-ből)

Bethlen Gábor 1629-ben, majd II.Gusztáv Adolf 1632-ben bekövetkezett halála az ígéretesnek induló kapcsolatok végét jelenti.

1626. május 4. New-York megalapítása

A holland Új-Németalföld első kormányzója telepeseivel kiköt Manhattan szigetén, amelyet 60 guldenért vásárol meg az indiánoktól. Itt alapítja meg Új-Amszterdam (ma New-York) városát.

1630. július 6. A svéd király beavatkozása

II. Gusztáv Adolf, a Balti-tenger feletti hatalom megszerzése és az északnémet protestáns fejedelmek felmentése érdekében egy 12500 fős sereggel partra száll Pomerániában, s a Habsburg-ellenes franciák támogatását is élvezve beavatkozik a háborúba. Győzelmet győzelemre halmozva a dél-német tartományokig jut, ahol a szászokkal és svábokkal összefogva megsemmisíti a Katolikus Liga Tilly -vezette csapatait.

1632. Tárgyalások a korvinák ügyében

I. Rákóczi György, Erdély fejedelme sikertelen tárgyalásokat folytat a török szultán képviselőivel az 1526-ban Isztambulba került Corvina-Könyvtár hazahozataláról.

1632. november 16. II. Gusztáv Adolf halála

A lützeni csatában, amelyben a harmincéves háború két legjelentősebb hadvezére, a protestáns svéd király és a katolikus Albrecht von Wallenstein zsoldosvezér küzd a győzelemért, elesik II. Gusztáv Adolf svéd király.

1632. november 17. A hatéves Krisztina lesz a svéd királynő

II. Gusztáv Adolf és Brandenburgi Mária

(Folytatása a 8. oldalon)

(Folytatás a 7. oldalról)

Eleonóra akkor hat éves lánya lesz a svéd királynő. 1644-ig a birodalmi tanács gyámsága alatt kormányoz, amelynek élén Axel Oxenstierna gróf áll.

1642. Új-Svédország koronagyarmat

A mai Egyesült Államok-beli Delaware helyén alapítják meg Új-Svédország koronagyarmatot, ahova a svéd Nyugat-indiai Társaság svéd és finn telepeseket hoz.

1646 Szibéria leigázása

1620 és 1650 között a kozákok leigázzák a szibériai őslakosságot és Moszkva fennhatósága alá hajtják. 1646-ban jutnak el a kozákok az Amur folyó torkolatáig.

1648. október 24. Vesztfáliai béke

III. (Habsburg) Ferdinánd német-római császár Münsterben Franciaországgal, Osnabrückben pedig Svédországgal köt békét, és ezzel véget ér a harmincéves háború. A franciák Közép-Európában, a svédek Észak-Európában kerülnek nagyhatalmi helyzetbe. A svédek megkapják Brémát, Wismart, Elő-Pomerániát és Rügent, s a korábban már megszerzett Livónia, Észtország, Finnország, Karélia és Ingermanland birtoklása révén a Balti-tenger urai lesznek.

1648. Apáczai Csere János hollandiai útja

Ösztöndíjjal holland egyetemekre utazik Apáczai Csere János, aki korának legmodernebb szakmunkáiból, Kopernikusz, Descartes, Regius stb. műveiből válogatva megalkotta Magyar Enciklopédiáját.

1648 Véget ér „Erdély aranykora"

I.Rákóczi György halála után fia, II. Rákóczi György lépett a fejedelmi trónra. A Lengyelország ellen vezetett hadjárata kudarcba fulladt, az erdélyi sereg (10 ezer erdélyi lovas, 5 ezer gyalogos, 20 000 kozák) nagy része tatár fogságba esett. A korábban virágzásnak indult fejedelemséget a török segélycsapatok végigpusztítják.

1654. június 16. Krisztina királynő lemondása

Krisztina királynő lemond a svéd trónról unokaöccse, X.Károly Gusztáv javára. A svéd Vasa-családból származó II. János Kázmér lengyel király viszont magának követeli a trónt.

1655 Svédország elveszíti amerikai gyarmatát

Peter Stuyvesant, Új-Hollandia kormányzója elfoglalja a Delaware-menti svéd gyarmatot, Új-Svédországot.

1655/1656 Északi háború

A X. Károly Gusztáv svéd és II. János Kázmér lengyel királyok közötti örökösödési viszály a Balti-tenger térségének uralmáért folyó háborúba csap át. Dánia, Ausztria és Oroszország Lengyelország oldalára áll. Svédország Dániával szemben területi nyereséggel kerül ki a háborúból.

*

VALLONOK ÉSZAKON

A 17. században verbuválták őket Svédországba. Francia nyelvüket és kálvinista vallásukat már rég elvesztették, de nevük változatlan, származásukra büszkék. Ha egy svéd netán vallon ősre lel családfájában, tőle származtatja magát. A magyar örményekben van ehhez hasonló önérzet. A vallon **Gauffin, de Geer, Bonnevier, Frumerie** szinte nemesi nevek ma Svédországban.

Ezzel szemben például a velük egyidőben jött, alacsonyabb társadalmi helyzetben élő úgynevezett „égető finnek"-től való származás különösebb büszkeségre nem adott okot — neveiket erőszakos nyomásra vagy önként, feladták. Utódaik teljesen elsvédesedtek. Így lehetett ez az egykori Magyarországon is, ahol — bár voltak ennek erőszakos formái is —, a névváltoztatások indítéka gyakrabban származott nemzeti túlbuzgóságból vagy egyfajta méltánylás ábrándjából. Így lett a szerb-tót Petrovič-ból Petőfi vagy a zsidó Gottlieb-ből Gulyás.

A svédek szívesen látták a vallonokat, mivel azok tőkével rendelkeztek és mesterei voltak a vasércfeldolgozásnak. Többségük egyszerű munkásként, vállalkozó honfitársainak nyomában jött Svédországba. Bár fizetésük is magasabb volt a svédekénél, adót mégsem kellett fizetniök és mentesek voltak a katonai szolgálat alól is. Kálvinista vallásukat is megőrizhették, ha istentiszteleteiket „csendben és megbotránkoztatás nélkül" tartották és gyermekeiket már a lutheri hitre nevelték.

Bár a svédekhez viszonyítva minden vallon egyforma kiváltságokat élvezett, a vallon közösségeken belül érezhető volt a társadalmi tagolódás: ranglistájukon a vállalkozók álltak legfelül, azután következtek a kézművesek és végül a munkások.

Magyar vonatkozásban a vallonok kiváltságaihoz leginkább a német bányavárosok és az erdélyi szászok privilégiumai hasonlítottak. Érdekes, hogy az első magyarországi településkiváltságot mégsem egy német vagy szász város, hanem éppen a vallon Bodrogolaszi kapta, még 1201-ben!

A nyelvi, vallási és kulturális különbözőségekből természetes módon fakadó svéd-vallon ellentéteket csak fokozták az utóbbiakat megillető kiváltságok. A svéd földbirtokosok és bányatulajdonosok szemében a vallonok betelakodónak és vetélytársnak számítottak. A gazdag városi polgárok között más volt a helyzet: a közös városi kultúra és az üzleti kapcsolatok révén a svédek és vallonok közötti viszony gyorsan normalizálódott. Ennek ellenére vegyesházasságról a 19. század közepéig ritkán eshetett szó. Itt is helyénvalónak tűnik a magyarországi német és az erdélyi szász városokban fennálló helyzettel való összehasonlítás, ahol törvényben is tiltották néha az idegennel, vagyis a magyarral (!) való házasságot (Sopron 1543, Nagyszeben 1589).

Míg az államhatalom a vallonokban bevételi forrásainak egyik biztosítékát remélte, s ezért kiváltságokkal halmozta el őket, addig a svéd egyház bennük elsősorban a kálvinistát látta. Az idegen vallásúakkal szembeni türelmetlenséget ebben az időben az is fokozta, hogy II.Gusztáv Adolf lánya, Krisztina királynő lutheránus hitét elhagyva a római katolikus hitre tért, s lemondva a svéd trónról Rómában telepedett le. Az esemény hozzájárult az idegen vallásúak üldöztetéséhez. XI. Károly 1672-ben kelt királyi nyilatkozata a hitvallási hűségesküt már állampolgári kötelességnek tekintette. Az állampolgárság és az evangélikus hit tehát teljesen azonosult.

Az 1741-ben beiktatott — és akkor még csak a kálvinista felekezetűek számára könnyítést jelentő — vallásszabadságnak a vallonokra nézve már alig volt jelentősége, hiszen a kohókban dolgozó vallon munkások már 1690 táján többségükben lutheránusok voltak; csak uraik őrizték még egy ideig magukkal hozott vallásukat. Az igazi türelmi rendelet, amely már a zsidókra és katolikusokra is vonatkozott, még fél évszázadot váratott magára.

A leghíresebb svédországi vallon **Louis de Geer** (1587—1652) volt, akinek — gyakran rokonai és honfitársai révén — egész Európára kiterjedő kapcsolatai voltak. 1645-ben már 30 hajóval rendelkezett. Göteborgban, Helsingörben, Danzigban, Lübeckben, Hamburgban és Amsterdamban vámhivatalai működtek. Jó üzletemberként Oroszországgal, de a távolabbi Afrikával és Amerikával is kereskedni próbált. Luxusárut, bort, selymet, gyémántot árult a svéd uraknak, — kölcsönt is ő adott nekik. Széchenyi reformkori zsidójára ismerünk de Geerben, akit ha megkérnek, hogy állítana ki *„tíz ezer lovat nehéz ágyúba 's társzekérbe, 's húszezret könnyű lovasságnak... kiállítja minden bizonnyal, mert nem bánja ha elvész is a' csata, csak »assentálják lovát, 's pénzét nyereséggel együtt kapja ki« a' mi nála fő czél"* (Széchenyi I., Világ).

Azokkal szemben, akik számára hasznosak voltak, De Geer-nek nem voltak előítéletei: szemében a katolikus, kálvinista vagy már lutheránus hitre tért munkásai egyformák voltak. A német-ajkúak számára például Norrköpingben templomot építtetett.

Svédországban Louis de Geer nevéhez fűződik az ágyúöntés, a vasmegmunkálás és a fegyverkészítés korszerűsítése. Kohókat és manufaktúrákat létesített, melyekbe munkásokat (főként vallonokat) toborzott. A kézművesség alapjain korszerű ipart hozott létre, s érdemei elismeréseként nemesi rangra emelték. A de Geer-családhoz hasonlóan a vallonok híres mérnökök, tudósok, magasrangú katonatisztek és vállalkozók sokaságát adták a svéd társadalomnak.

Gulyás Miklós

Számíthatnak-e ránk a számik?

Nincs új a Nap alatt!
S nincs egy új Kazinczynk, Karinthynk, de még egy új Kosztolányink sem!
De vannak adataink.
Arról, milyen semmitmondóak, általánosítóak vagy éppen *csak* felületesek a rólunk magyarokról (Magyarországról) szóló sorok, fejezetek a nyugati lexikonokban. Az újságokban. A médiákban. Mert persze, hogy mi nem voltunk ott, amikor ezeket rólunk írták. Mikor ezek íródtak, ha ez így diplomatikusabb, s talán kevésbé fájdalmas. Bár nem tudom, hogy lehet és szabad-e még diplomatikusnak nevezni a szenvedő módot...
Ugye önök is találkoztak már hasonló esetekkel. Ugye önök is kerültek már olyan helyzetbe, amikor hiába igyekeztek meggyőzni az amúgy jóhiszemű őslakost (!?) arról, hogy azért az mégsem egészen úgy van, ahogy és amit a lexikonok, újságok, tévé, rádió rólunk ír, mond.
Mert a hagyomány, nagy úr! Mert rossz beidegződések munkálkodnak még ma is.
Ám ezúttal mégsem magunkról, magunkért — vagy talán mégis — szólnék. A tavalyi Új KÉVE 4. számának 8. oldalán, Gulyás Miklós által írott szövegben Svédország őslakosairól esik szó. Nyelvrokonainkról!
Akik a lappokra tippeltek, nos szerintem tévedtek. Mert ha rajtam múlna, én ***számik***-nak nevezném őket, mint ahogy ezt ők maguk is teszik, ősidőktől fogva. S teszi most már a Svéd Akadémia is (Svenska Akademiens ordlista över svenska språket — Norstädts Förlag, Stockholm, 1986, 11. kiadás, 7. nyomás 1991).
Mi másért vagyunk mi itt, hanem azért, hogy ápoljuk és gazdagítsuk a magyar nyelvet!
Avagy nincs már új a Nap alatt!?

Sall László
Göte94jan3borg

¤

Nyelvünkben nem a polák, hanem a lengyel, nem a deutsch, hanem a német, s nem a szami, hanem a lapp honosodott meg. Bár mi magunkat magyaroknak mondjuk, a külvilág (fonetikusan) vengernek, hongroának ungrárénak stb. nevez. Helyesnek találtuk, hogy a cikkíró a lapp népnév nálunk meghonosodott formáját használta, annak ellenére, hogy például az *Etnikumok enciklopédiája* (Kossuth, Bp. 1993) is a lappok helyett a a***szamik***ról ír.
Valóban nincs új a Nap alatt.

[ ]

Svédországi magyar kultúrszomj

Leták István svédországi lakos a Magyar Nemzet 1994. február 24.-i számában terjedelmes olvasói levélben búslakodik afölött, hogy a svédek és a magyarok kölcsönösen keveset tudnak egymásról. Többek között ezt írja: *„A kulturális kapcsolatok is gyengék. Itt fontos szerepet vállalhatna az itteni számos letelepedett magyar, az asszimilálódás folyamata azonban megtette a magáét. Az a maroknyi, aki még eljár a magyar klubokba, találkozóik (!) nagy részét eszem-iszommal tölti, muskátlizene mellett."*
Érdekes volna tudni, hol asszimilálódik honfitársunk oly sikeresen, hogy már nem beszél, sőt nem is ír helyesen az anyanyelvén — feltéve, hogy magyar az anyanyelve. Mindenesetre a stockholmi Magyar Házban nem láttuk őt a svéd és a magyar kultúra között eredményesen közvetítő műfordító, a tavaly elhunyt Csatlós János felolvasóestjein, a Kalevala-fordító Szente Imre előadásain, a magyarországi, erdélyi, felvidéki költőkkel-írókkal tartott találkozókon; nem volt szerencsénk hozzá magyarképző-művészek tárlatain, nem szerepel az éppen most egy Csontváry-kiállítás megrendezésén fáradozók sorában; nem tüntette ki jelenlétével budapesti, marosvásárhelyi, torontói színészek, meghívott és saját sorainkból kikerülő szavalóművészek fellépéseit; nem tekintette meg az Északi Magyar Archívum fennállásának huszadik évfordulója alkalmából rendezett kiállítást; nem volt jelen sem a Kós Károly, sem a Makovecz Imre munkásságának szentelt előadóesteken, sem azon a *több száz* hasonló rendezvényen csupán az utóbbi években, Stockholmban és más svéd városokban, amelyek felsorolására itt egyszerűen nincs hely.
Hogy a magyar egyházi életben nem vesz részt sem protestáns, sem katolikus vonalon, s hogy nincs az *Új Kéve* olvasói között, azt nem rójuk fel, nehogy elfogultsággal vádoljanak bennünket. De hol hallhatott Leták István — saját ígényes kifejezésével — „muskátlizenét"? Mi maroknyiak, sok ezren, ha itt-ott összejövünk, Piller Hajnalka zongorajátékát hallgatjuk (Liszt, Chopin), a Mokos-házaspár kamarazenéjét (Bach, Mozart), Tálas Ernő stockholmi operaházi tenorista énekét (klasszikus dalköltők), meghívott és saját sorainkból kikerülő népzenészek tiszta forrásból merített muzsikáját. El-elmegyünk Svédországban „letelepedett", ismert és megbecsült magyar zeneszerzők koncertjeire is, s felfigyelünk rá, mennyi jó kortárs és klasszikus magyar zenét sugároz a svéd rádió. Nemrég hallottuk-láttuk a svéd tévében a Kékszakállú herceget (Bartók), kitűnő művészek előadásában, immár másodszor. Szóval: kevés szabad időnkben igyekszünk *élni* az egyetemes s ezen belül a svéd és a magyar kultúrát, és nem csak úgy szomjazzuk, mint Leták István, bele a vak világba.

[ ]

Művészportré: Vincefi Sándor

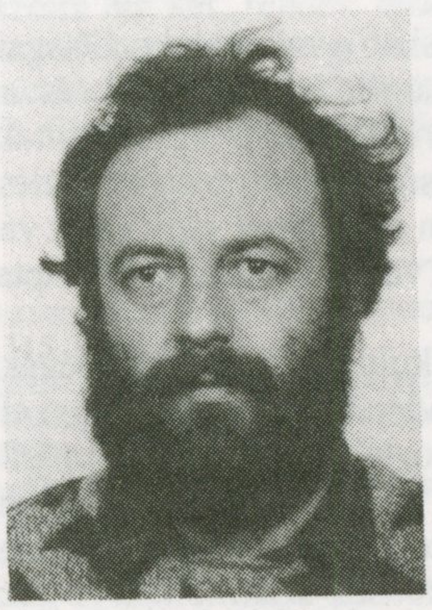

Bukarestben született 1952-ben, de a Székelyföldön cseperedett fel — fafaragó ezermesterek világában. Később a kolozsvári képzőművészeti főiskola szobrászati tagozatára jelentkezett, ahol — többek között — Kós András tanítványa lett. Az inasévek után Csíkszeredában telepedett le, és az itt működő Hargita alkotócsoport tagjaként egyéni és közös tárlatokon lépett közönség elé munkáival. Harminchat évesen, 1988-ban került ki Svédországba; több kiállításon vett már részt választott hazájában is — legutóbb a fővárosban megrendezett nemzetközi miniatűr szalon vendégeként (és egyik szervezőjeként) találkozhattunk vele.

Stockholmi lakásába belépve az az érzésem támadt, hogy szobrainak, kisplasztikáinak és festményeinek itt látható világa nem csupán várja, hanem fogadja is a látogatót. A fürkésző tekintet előtt felsorakozó formák — fába vésve, bronzba öntve, ébenbe csíszolva, vagy lendületes ecsetvonásokkal vászonra rögzítve — tiszta érthetőséggel invitálnak a párbeszédre.
E kapcsolatnak — vagy inkább: kommunikációs folyamatnak — a gyújtópontjában álló munkái többnyire az élesen láttatott, esetleg sejtelmesen felvillantatott tartalmi és formai ellentétpárok ütköztetéséből születnek. A zártság és nyitottság, a kint és bent térbeli szembehelyezésével a művész saját belső feszültségeit, gyötrő kételyeit tárja elénk. Nyitott szobrászi alakzatokat használ, amelyek átlyuggatott, megtört felszíne bepillantást enged az így feltárulkozó formába. A szobor, mint műtárgy ezért nem el-

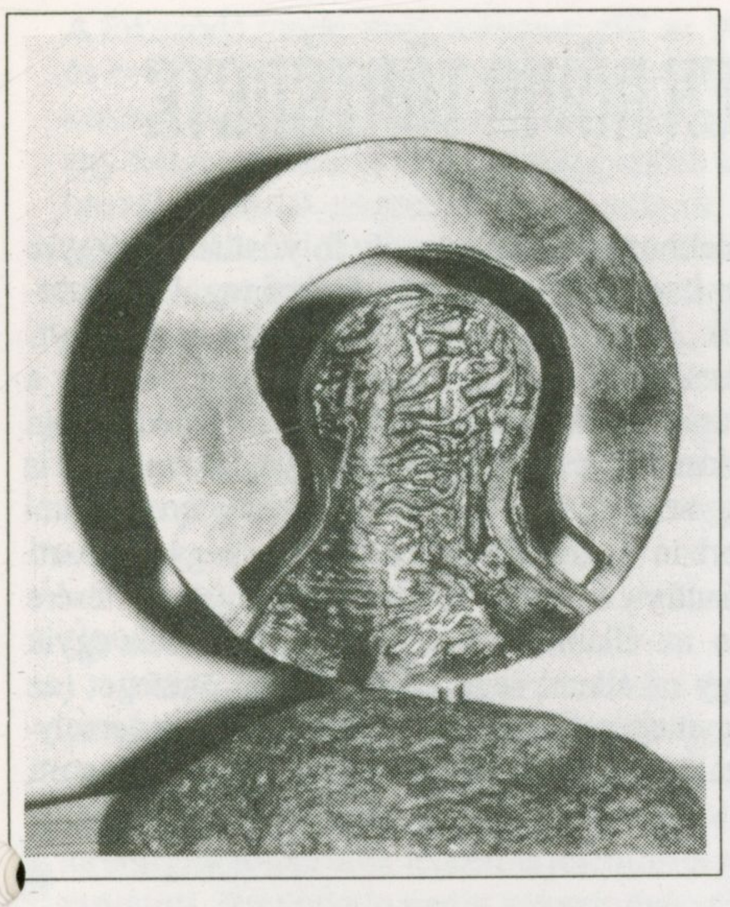

sősorban a hagyományos, természet utáni mintázás eredménye, hanem éppen fordítva: a művészi gondolkodás ruházza rá saját mozgásformáját az anyagra.
Ezért történhet meg, hogy védettség és kiszolgáltatottság, jelenlét és hiány egyidejűségét idéző szobor-arcai leválnak önmagukról, hogy éppen héjszerű lenyomatuk példázza a látszat mögött meghúzódó lényeget. A művész ezáltal egy olyan egyenletet állít elénk, amelyben ezek a fogalmak egymással kölcsönösen felcserélhetők, tehát egyenértékűek lesznek. Nem az önpusztítás gesztusa rejlik e „látva lássanak" kényszere mögött, hanem megszokott értékeink, sztereotípiáink viszonylagosságának a felismerése és művészi felmutatása juttatja el ide a szobrászt.
Más munkáin e maszkok amorf alakzatokba torzulnak, üreges kiképzésükkel utalnak lenyomat-voltukra. A védettség burkait azonban felhasítja a művész, és csontszerű képződményekkel — fa- és fémszögekkel — tűzdeli tele. A bizarr képtársítást játékká oldja, hiszen a fa- és fémcsapok ütésre-simogatásra szép hangzatokban szólalnak meg... A műfaji határok elmosódnak „zengő érc"-cé válik az addig élettelen, néma anyag — mimagunk pedig egy már-már szakrális csodának lehetünk a tanúi ezáltal.
Festményei tulajdonképpen szobrászati gyakorlatának a meghosszabbításai, amennyiben a hagyományos táblaképfestészet kánonjai szerint készült képei csupán hátteret, környezetet, múltat jelentenek az előterükbe helyezett szoborépítményeknek. A vászonra kimerevített alakok kilépnek a kép síkjából, hogy háromdimenziós lényekként, fába átlényegítve és újrateremtve megélt sorsuk anyagi kellékeivel kiegészülve utaljanak e kitörtés esélyeire és hiábavalóságára.
Vincefi Sándor eljutott oda, hogy számára az anyag többé nem korlátozás, hanem a művészi lehetőségek végtelen közege. A mi felelősségünk is, hogy ebből a közegből útjára bocsátott üzenetei bennünket is megtaláljanak.

Sántha Ferenc

A PORSZEMTŐL AZ ALKOTÁSIG

Beszélgetés Kasza Imrével egy gondolkodás-fejlesztő tábor kapcsán

Legutóbb az önképzőkör 1991-es nyári táborában találkoztunk a csíkszeredai származású, most Tingsrydben, Svédországban élő festőművésszel. A kisváros és az iskola vezetősége felkérte őt, hadd foglalkozzon a település érdeklődő gyermekeivel egy kéthetes, úgynevezett gondolkodás-fejlesztő, tehetségfejlesztő tábor keretében, hiszen Kasza Imre ősszel és tavasszal megrendezett, hasonló célú kurzusainak igen jó híre ment. Megkértük a művészt, mondja el, mi áll e hír mögött?

A foglalkozás elsősorban az 5 -15 éves korosztályra irányult, hiszen ebben a korban a legfogékonyabbak és legképlékenyebbek a gyermekek.

A vizuális nyelvet is lehet tanítani: azt, hogy mit jelent színben, formában, térben gondolkodni és mozogni? Hogy mi a sík, a tér, a vonal, a függőleges, a vízszintes, vagy a pont például, mint a mikro- és makrokozmosz elválasztó határa. Meg kell tanítani azt is, hogy amint a mondattá összeállt -önmagukban üres- hangok és szavak képessé válnak egy tartalmat hordozni, ugyanígy válik gondolathordozó és tartalomhordozó képességűvé egy valójában holt részecskékből összeálló forma is. Az alkotás folyamatában az élettelen élővé változik, az üresség tartalmat nyer, a semmiből minden lehet. A mikrokozmoszból az értelem makrokozmoszáig az alkotáson át vezet az út.

Annak gyakorlása, hogy a formák sokféleségét hozzuk létre az amúgy egyforma és jellegtelen anyagból, - fejleszti a vizuális fantáziát.

- Az alkotás folyamatában az élettelen élettel telítődik - ez már vallásfilozófia.

Nem véletlenül. Az alkotás már önmagában isteni dolog, mert kiszállva mindennapi létünk korlátai közül, a sejtek szintjétől a nagyobb és nagyobb formákon át eljutunk végül az űrig és a csillagokig, el a világmindenségig, amely már az absztrakt gondolkodás szférájába esik, s ezen belül eljutunk mindennek aktív szervezőjéhez és irányítójához, tervezőjéhez és alkotójához, az Istenhez. Testünkben kézzelfoghatóan tapasztalhatjuk az anyag határai közé szorított mikrokozmoszunkat, de ugyanúgy megtapasztalhatjuk magunkban a korlátlan, határtalan makrokozmoszt, a bennünk születő gondolatokat, a bennünk rejlő istenit is.

- Kell-e a gyermekeknek a valóság filozófiai mélységeinek ily korai megismerése?

Nemcsak hogy kell, hanem úgy vélem, elengedhetetlen. Ugyanis nagyobb korban olyan ismeretek és fogalmak zúdulnak rájuk, amelyeket semmihez sem tudnak kötni, s amelyeknek külsejét igen, de magját - tartalmát már egyáltalán nem értik meg. Például a *semmi* fogalmát kifejezni nem könnyű dolog, de meg lehet sejtetni. Ugyanez áll arra is, amire azt mondjuk, hogy *minden*, vagy *mindenség*.

Vegyük a rajzpapírt és a ceruzát. Abba a rajzpapírba belefér a minden, de amikor húztam egy vonalat, az tulajdonképpen megszabott már egy keretet is. A rajzlap mérete csupán egyfajta lehetőségnek szab határt, de a többi lehetőség még korlátlanul nyitva áll. Amikor a gyermek ezt felfedezi, akkor megszületik benne a törekvés is, hogy lehetőségeit teljes mértékben kihasználja. Ez különben az életben is így van: egy nyelvi tudás, egy nemzetiségi hovatartozás, egy ország keretei mind-mind határokat szabnak és korlátokat jelentenek, de ugyanakkor óriási lehetőségeket is. A legtöbb ember arra hajlamos, hogy a korlátokat és ne a lehetőségeket nézze. Az ilyen ember beszorul egy szűk kis lyukba és ott éli le életét, anélkül, hogy egyáltalán megpróbálná lehetőségeit kihasználni. Különböző tesztekkel már 5-6 éves korban megállapítható, hogy az illető gyermekben melyik hajlam az uralkodó: a befele fordultság, avagy a nyitottság, a korlátok bénító, vagy éppen serkentő hatása, mely a lehetőségek maximális kihasználására sarkall.

Egy helyes és egyetemes vizuális gondolkodás kialakításához különböző módszerekkel, leckékkel és gyakorlatokkal lehet eljutni. A gyermek-hallgatók átélik és játszva tanulják meg ezeket. A tanultakat az óra végén mindig összekötjük a valósággal, a nap mint nap látott és tapasztalt dolgok példájával hozzuk életközelbe. Tulajdonképpen az óra nem fejeződik be soha. Mi csak felhívjuk a figyelmüket valamire, aztán tovább dolgozik a szem, a fül, az érzékek, az agy. Az információk egyfolytában jönnek, és mi azoknak megértéséhez, leegyszerűsítéséhez és feldolgozásához csupán egy kulcsot adunk. A kulcsot viszont már ők fogják használni.

A gondolkodás fejlesztésén túl milyen kézzelfoghatóbb eredményei lehetnek egy ilyen kurzusnak-tábornak?

A gyermekek megismerkedtek a kővel, fával, agyaggal, textíliákkal mint képzőművészeti anyagokkal és természetesen a papírral, kartonnal, vászonnal, a különféle festékekkel, a rajzolószénnel, ceruzával, tintákkal és tusokkal. Megismerték azt, hogy a környezetünkben található, képzőművészeti alkotásra alkalmas anyagoknak milyen korlátai, és milyen lehetőségei vannak.

Az alkotótábort mind a rendezők, mind a résztvevők igen sikeresnek mondották és az idén újból megrendezik.

Számos tehetséges gyermekünk él szerte Svédországban. A szétszórtság, igaz, nehezebbé teszi egy, a tingsrydihez hasonló alkotótáborba szervezésüket, de az ötletet át kell vennünk és a magunk lehetőségeihez alkalmazva akár a jövő évtől kezdve Tångagärdén megrendezhetjük a svédországi magyar gyermekeink első tehetségfejlesztő táborát.
Hadd jegyezzük meg, hogy a cserkésztáborokban általában szakavatott irányítók segítségével mindig is volt ilyen, ehhez hasonló foglalkozás a gyermekek és ifjak számára, de a tábor jellegénél fogva ez a foglalkoztatás csak a cserkészeket érte el.
Kérünk mindenkit, akinek ilyen tapasztalata van, ossza meg velünk. Minden jó ötletet és segítő szándékot köszönettel fogadunk.

MVP

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK RÖVID TÖRTÉNETE

Előzmények

Bár 1900 és 1945 között körülbelül 700 magyar került Svédországba, a második világháború előtti időben nem beszélhetünk svédországi magyar emigrációról. Közvetlenül a második világháborút követően — Ordass Lajos püspök jó svédországi kapcsolatainak köszönhetően — tanulmányait folytatni néhány evangélikus teológus és frissen végzett lelkész jött Lundba: Vajta Vilmos, majd Pósfay György, Leskó Béla és Terray László. 1947-ben — kétéves szerződéssel — Magyarországról 600 család (1500—1600 személy) érkezett mezőgazdasági munkára Svédországba. Tudomásunk szerint az első magyar nyelvű protestáns istentiszteletet Vajta Vilmos tartotta, aki később a lundi teológia professzora, a Lutheránus Világszövetség Ökumenikus Kutatóintézetének vezetője lett. Az időközben Magyarországon bekövetkezett politikai változások a külföldön levők többségét arra késztették, hogy ne térjenek vissza.

Az 1956-os forradalom következtében a 200 000 menekültből először mintegy 8—12 000 magyar érkezett Svédországba, többségük osztrák és jugoszláv táborokból.

Teológiai tanulmányainak végzésére 1957. március 7-én érkezett Svédországba Szigethy Sándor evangélikus teológus, aki három hónapig az ausztriai Klosterneuburg táborának lelkigondozója volt. Lundi tanulmányainak végzése mellett a délsvédországi táborokban élő menekültek számára tartott istentiszteleteket.

Az első gyülekezetek

A Svéd Egyház hívására1957 szeptemberében Ausztriából érkezett Glatz József evangélikus lelkész. Előbb a klagenfurti tábor lelkigondozója volt, majd az LVSZ szervezésében a többi tábort is látogató csoport lelkésze lett. Néhány hetes lundi tartózkodás után megkezdte a svédországi magyar protestánsok feltérképezését, a gyülekezeti munka megszervezését: előbb Dél-Svédországban, majd Göteborgban és környékén, később Stockholmban is. Már az első hónapokban kialakultak azok a gyülekezeti központok, ahol havi rendszerességgel istentiszteletet tartottak: Stockholm, Malmö, Lund, Helsingborg, Storfors, Göteborg, Borås, Västerås és Uppsala. Ezek mellett más szórványhelyeket is felkeresett; időnként Norvégiába és Dániába is ellátogatott. Munkájában a norvégiai Terray László lelkész, a svédországi Szilas Attila és Szigethy Sándor teológusok, Göteborgban Szabó Géza hitoktató segítették.

Ifjúsági konferenciák

Glatz József kezdeményezésére évenként találkozókat kezdtek tartani. Az első konferenciára 1958 júniusában a dalarnai Rättvikben került sor 30-45 résztvevővel.

Az ezt követő években Genfből D.Dr.Vajta Vilmos, Buenos Airesből D.Leskó Béla, Turkuból Dr.Molnár Rudolf, Oslóból Terray László érkezett és tartott előadást a konferenciákon. 1961-ben a konferencia műsorába Koltai Rezső és Szilas Attila teológusok is bekapcsolódtak.

Saját otthonban

1961-ben a Svéd Egyházi Segély és a Luther-Segély révén a magyar gyülekezet saját otthonhoz jutott. A múltszázadi, fából épített vidéki „udvarház" Stockholmtól 400, Göteborgtól 100 km-re, a Tolken-tó partján fekszik. A gyülekezeti otthon 1962 óta minden évben presbiteri konferenciák, gyülekezeti napok, gyermektáborok, az utóbbi években ökumenikus önképzőköri táborok színhelye is lett.

Őrségváltás harminc évvel ezelőtt

1964 őszén a nyugat-németországi magyar evangélikusok az elhunyt Nagy József lelkész utódjául Glatz Józsefet hívták meg. Helyette — egyelőre ideiglenesen — Koltai Rezső teológus vállalta el a svédországi magyar lelkigondozás szolgálatát. Gyakorlati lelkészképző tanulmányainak befejeztével 1966 februárjában lelkészi szolgálatba iktatták. Egy ideig — fél állásban — a svéd egyházban is végzett szolgálatot. 1973 decemberében Kellner Ilonát avatta lelkésszé a svéd püspök. 1974 május 1-tól Koltai Rezsőt kizárólag magyarnyelvű lelkigondozói megbizatással, személyre szóló állásban teljes svéd lelkészi állományba helyeztékA 1964 júliusáig a svédországi magyar lelkigondozói munka zavartalan menetét a Svéd Egyház teljes anyagi támogatása biztosította. Ettől kezdve viszont már feltételekhez kötötték a segély folyósítását és egyre inkább számítottak és számítanak a magyar gyülekezeti tagok áldozatvállalására. Ezáltal kívánják „lemérni" a magyar szolgálatra való igényt.

A bevándorlási kérdésekkel foglalkozó hivatalos svéd szervek a bevándorlók egyházi, kulturális és társadalmi szervezeteit a svédországi népmozgalmak részének tekintik és mint ilyeneknek, anyagi támogatást is nyújtanak. 1974-tól a magyar protestáns gyülekezet is kap ilyen állami támogatást, melyet elsősorban a szolgálati utazásokra, a gyülekezeti otthon fenntartására, lapkiadásra és adminisztratív költségek térítésére fordít. Az utóbbi években az állami támogatás folyósításának egyik feltételeül szabták azt, hogy az állami segély felét kitevő összeget (az összköltségvetés 1/3-át) a gyülekezet egyéni adományokból és a persely-pénzből teremtse elő, ezáltal téve valamelyest lemérhetővé a támogatott tevékenységet.

Európai kapcsolatok

A svédországi magyar protestáns gyülekezetek az elmúlt 35-40 év során jó kapcsolatot építettek ki a többi nyugat-európai országban élő magyarokkal. Az első és legmaradandóbb összekötő kapcsot a Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia (MEIK) jelentette, mely megszakítás nélkül évente szervezte és szervezi nagyheti találkozóit Nyugat-Európa különböző országaiban. Régebben az ezeken résztvevők 30-40%-a Skandináviából érkezett. 1957-tól összekötő szerepet játszott az Útitárs című evangéliumi lap, majd 1963-tól a Norvég Egyházi Misszió magyarnyelvű rádiószolgálata is.

A magyar emigráció vallásos nevelésében jelentős szerepet játszottak azok a konferenciák is, amelyeket a MEIK, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) és a Katolikus Magyar Egyetemi Mozgalom közösen szervezett. 1971, 1976 és 1984-ben tartottak közös, ökumenikus konferenciát.

Dánia, Norvégia

Dániában 1947-48-ban többszáz magyar gyermek üdülhetett egy segélyakció keretében. Lelkigondozóként id.Joób Olivér nyiregyházi evangélikus lelkész kísérte őket. A közöttük végzendő munkába 1948 nyarán az akkori lundi teológus, Leskó Béla is bekapcsolódott. 1956 után körülbelül 1000 magyar menekült érkezett Dániába, akiknek többsége továbbvándorolt, főleg Amerikába. Kezdetben Gémes István evangélikus lelkész szolgált közöttük, majd 1957 őszén ő is tovább utazott, Brazíliába. Ettől kezdve a dániai munkát is a svédországi lelkigondozói szolgálat vállalta: Glatz József lelkész és Szilas Attila teológus tartottak istentiszteleteket, főleg Koppenhágában. 1963-ban Szilas Attilát dán lelkésszé avatták, de 1964-ben Venezuelába távozott. Onnan visszaérkezve Fredeririciában lett dán lelkész, majd 1981-ben újból Caracasban vállalt magyar protestáns szolgálatot, ahonnan az 1980-as évek végén előbb Dániába, majd Magyarországra tért vissza. A dániai magyar protestánsok lelkigondozása közel 15-20 éve megszakadt.

Norvégiába megközelítőleg 2000 magyar menekült érkezett 1956 után. Lelkigondozásuk folyamatosan rendezett volt, tekintve, hogy a Svédországban dolgozó magyar lelkészek mindig saját szolgálati területüknek tekintették Norvégiát is, ahova több-kevesebb rendszerességgel átjártak istentiszteleteket tartani. Az oslói gyülekezet 1960 óta vezetett feljegyzéseiben minden istentisztelet és más egyházi rendezvény nyomon követhető. Nyereséget jelentett az ott élő magyar protestánsoknak az, hogy Norvégiába költözött Terray László evangélikus lelkész, aki az alkalmi igehirdetések mellett a legnagyobb szolgálatot a Norvég Egyházi Misszió magyarnyelvű rádiószolgálatának vezetőjeként tette.

A dániaival ellentétben a norvégiai magyarnyelvű protestáns lelkigondozás — ha váltakozó intenzitással is, de — töretlenül működik ma is. Norvégiában és Dániában együttesen ma mintegy 300-400 protestáns magyarral számolunk.

Változó idők tükörképe

Közép-Kelet-Európa minden politikai-társadalmi változása jellegzetes módon tükröződik az emigrációban: Az 1968-as prágai tavasz elfojtása után néhány felvidéki magyar sodródott északra, de már 1—2 ezerre tehető az 1970-es években Jugoszláviából vendégmunkásként érkezett magyarok száma, akik közül viszont kevesen kapcsolódtak be az emigráció életébe.

A fokozódó román nacionalizmus elől az 1985-ös évtől kezdődően nagyszámú erdélyi magyar keresett és kapott menedéket Svédországban. Az egy-két év várakozás után családegyesítés útján hozzájuk csatlakozottakkal együtt számuk 2—3000-re tehető. Ugyanebben az időszakban a kilátástalan gazdasági helyzet többszáz magyarországi fiatalt késztetett az ittmaradásra. 1990 őszétől Jugoszlávia széthullása és a délszláv háború kirobbanása következtében mintegy 750 baranyai és vajdasági magyar kért itt menedékjogot. A megváltozott idők jele az, hogy kéréseiket — kevés kivétellel — elutasították.

Újrakezdés

1989—1992 között a svédországi lelkigondozói szolgálat a megújulás szükségszerű vajúdásain és ellentmondásain ment keresztül.Az újabban letelepedett magyarok révén az emigrációban élők létszáma jelentősen gyarapodott, összetétele pedig sokszínűvé vált; a közösségi életre való igény felerősödött.

Az Egyháztanács 1990-ben az akkor már beteg Koltai Rezső helyettesítésére Molnár-Veress Pált kérte fel, aki Kolozsváron magyarnyelvű protestáns teológiát végzett. A lelkész jelenleg a Svéd Egyház Stockholmi Püspökségének különleges státusban levő lelkésze — extra stiftsadjunkt; fizetését is teljes egészében innen kapja. Szolgálata országos, megbizatása — a felekezeti besorolás pontosítása nélkül — a magyarnyelvű lelkigondozás.

Egyháztanácsunk 1992 májusában új működési szabályzatot fogadott el, s ugyanazon év őszén minden gyülekezet első ízben jelölte ki választás útján presbitériumát. A presbitériumok vezetői, azaz a gyülekezeti felügyelők, hivatalból tagjai az egyháztanácsnak, amelynek tagjai közül az országos presbitérium hivatott megválasztani az országos tisztségviselőket. Az első — immár az új működési szabályzat szerint tartott — választás eredményeként gyülekezeteink országos felügyelője Storlind Jenő, országos gondnoka Nyiredy Csaba, országos titkára Tóth Ildikó, országos szervezője pedig Bihari Szabolcs lett.

Közösségünk szerkezete is alaposan átalakult, amikor 1991—1993 folyamán az addigi négy gyülekezet (Stockholm, Malmö, Göteborg, Helsingborg) mellett gyülekezetté szerveződött és presbitériumot választott Sölvesborg, Borås-Jönköping, Västerås és Ljungby-Strömsnäsbruk is. Jelenleg az Eskilstuna-Katrineholm térségében lakók jelezték gyülekezetté szerveződési igényüket.

Itt és ennyien vagyunk

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közösségét ma 9 társgyülekezet alkotja, összesen 5204 nyilvántartásba vett személlyel (1994. január 1-i adat). A következő felsorolásban a GYÜLEKEZET NEVE mellett a hozzásorolt *postai körzetek* nevét, a zárójelben pedig a kerekített, helyenként *becsült létszámot* közöljük.

1) STOCKHOLM -*Nagy-Stockholm, Uppsala, Gävle* (1280)
2) MALMÖ -*Malmö, Ystad* (690)
3) HELSINGBORG -*Helsingborg* (370)
4) SÖLVESBORG -*Kristianstad, Växjö, Karlskrona, Kalmar* (670)
5) LJUNGBY-STRÖMSNÄSBRUK -*Hässleholm, Halmstad, Alvesta* (340)
6) GÖTEBORG -*Göteborg, Trollhättan*(570)
7) BORÅS-JÖNKÖPING -*Borås, Falköping, Jönköping, Nässjö, Linköping*(350)
8) ESKILSTUNA -*Norrköping, Katrineholm, Karlstad, Örebro* (620)
9) VÄSTERÅS -*Västerås, és minden ettől északra levő körzet* (310)
10) NORVÉGIA-DÁNIA (370).

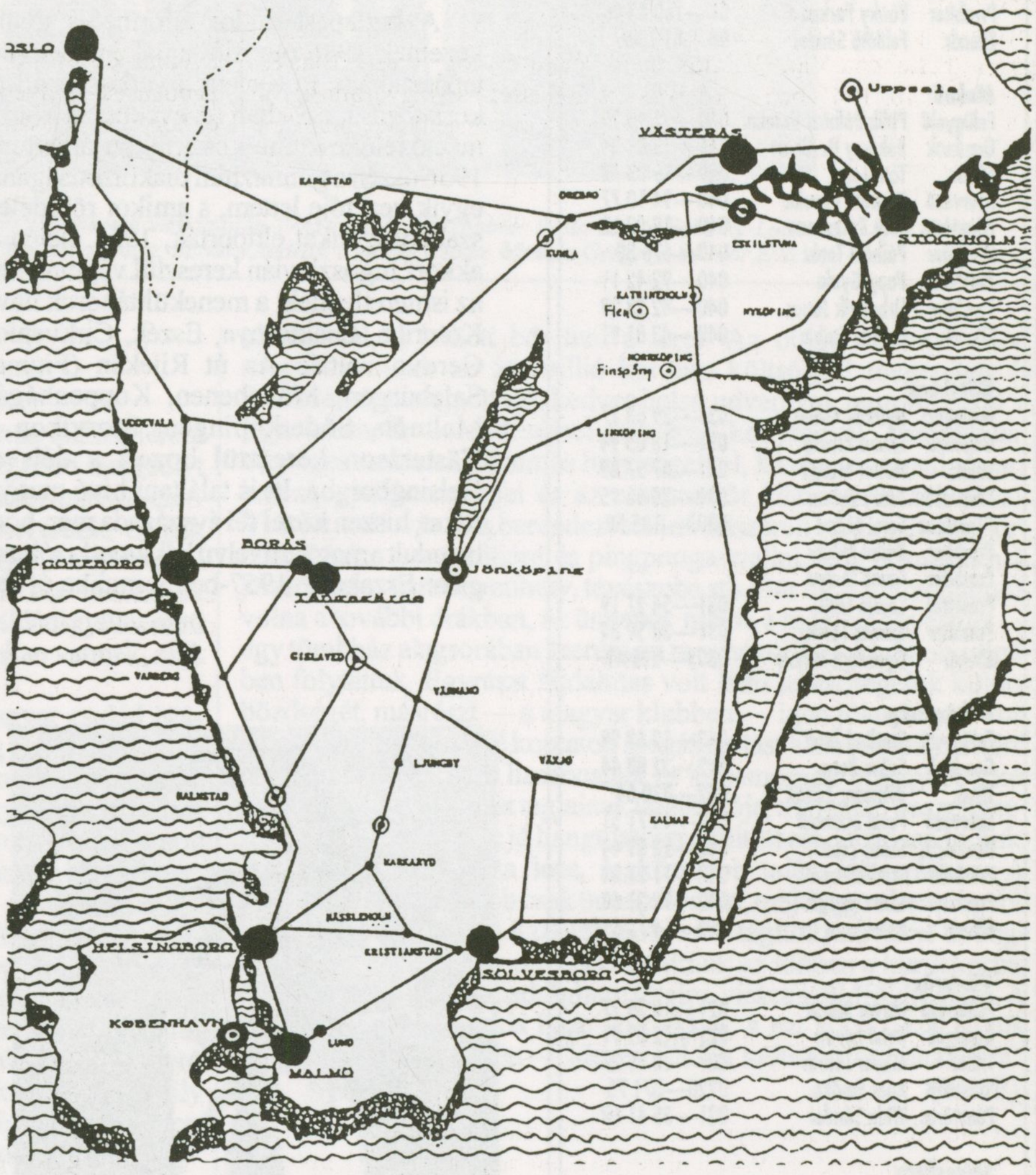

Újragondolni és megfogalmazni

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közössége felekezeti hovatartozástól függetlenül minden olyan személy számára nyitott, aki e közösséghez kíván tartozni és annak lelkiségét, célkitűzéseit elfogadva lehetőségei szerint e közösségért munkálkodik. Zavartalan volt kapcsolatunk az itt szolgálatot teljesített magyar római katolikus lelkészekkel és híveikkel is, és bizonyosak vagyunk abban, hogy kapcsolatunkat a jövőben is az ökumené szellemétől áthatott egyetértés fogja meghatározni. Közösségünk példásan jó kapcsolatot tart fenn az országban működő polgári magyar egyesületekkel, klubokkal és szervezetekkel, s az utóbbi években a Magyar Köztársaság külképviseletével is.

Ha jogilag és szervezetileg nem is, a valóságban annál inkább bizonyos koordináló szerepet töltött be a Nyugat-Európába került református és evangélikus lelkigondozók 1956 után létesült tanácskozó testülete: a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szervezet (NYEMRLSZ — világi elnöke malmői gondnokunk, a Lundban élő Dr.Békássy N. Albert) és a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozói Munkaközösség (KÉMELM). Az 1989-1990-es európai változások mindkét szolgálatot arra késztették, hogy átgondolják és a megváltozott helyzethez igazítsák szervezeti kereteiket, célkitűzéseiket, hogy újragondolják és megnyugtató módon rendezzék a befogadó (vagy támogató) egyházhoz ugyanúgy, mint az anyaországi és az utódállamokbeli egyházakhoz fűződő viszonyukat. Szükségesnek látszik újragondolni és megfogalmazni mindazt, amit e nemzettestről leszakadt emigrációs magyar egyházi közösség önnön megmaradásáért és az otthonmaradottakért tehet Isten kegyelméből még néhány évig, évtizedig.

MVP

Stockholm		
Felügyelő	Veress Zoltán	08—744 09 91
Gondnok	Simonffy Gyula	08—660 85 52
Titkár	Szentkirályi Csaga	08—89 77 50
Szervező	Géber Zsuzsanna	08—782 95 97
Pénztáros	Hegedüs László	08—82 15 50
Presbiter	Kalina Erzsébet	08—778 19 91
Presbiter	Koltay Jönsson Júlia	08—81 88 50
Presbiter	Magyar Tibor	08—604 31 31
Presbiter	Salánky Ludm. Lajos	08—622 59 14
Presbiter	Ványky Farkas	08—760 82 96
Ellenőr	Feldőtő Sándor	08—81 15 97
Malmö		
Felügyelő	Pitlik Pálházi Katalin	040—97 90 29
Gondnok	Békássy N. Albert	046—13 83 04
Titkár	Tóth Lajos	040—19 03 12
Szervező	Németh Piroska	040—94 10 77
Pénztáros	Tóth Zsuzsanna	040—19 03 12
Presbiter	Pálházi Teréz	040—676 38
Presbiter	Papp Gyula	040—92 42 11
Presbiter	Urbanyik János	040—42 28 29
Ellenőr	Farkas Csaba	040—43 01 97
Göteborg		
Felügyelő	Nyiredy Csaba	031—29 63 17
Gondnok	Szabó Zsuzsa	031—18 05 94
Titkár	Hutter Margit	031—47 97 89
Szervező	Béldy Zoltán	031—20 66 95
Pénztáros	Somi József	0303—135 58
Presbiter	Bálint Miklós	
Presbiter	Dávid Ibolya	
Presbiter	László Edith	031—54 27 19
Presbiter	Szenes Ferenc	031—30 59 34
Ellenőr	Gyureskó Mihály	0303—928 49
Helsingborg		
Felügyelő	Storlind Jenő	042—13 62 99
Gondnok	Szász Ilona	042—22 89 44
Titkár	Blénessy Zoltán	042—820 64
Szervező	Patai Erzsébet	042—14 71 51
Pénztáros	Szász Zsolt	042—22 89 44
Presbiter	Storlind Irén	042—11 27 63
Presbiter	Szász Margit	042—12 31 68
Ellenőr	Patai Imre	042—14 71 51
Västerås		
Felügyelő	Mayer Mária	021—18 59 27
Gondnok	Rehó István	021—12 09 91
Titkár	Mayer Tamás	021—18 59 27
Szervező	Auer Emőke	0220—371 75
Pénztáros	Wida Sándor	021—35 41 68
Sölvesborg		
Felügyelő	Tóth Ildikó	0456—140 37
Gondnok	Valaszkai Júlia	0456—143 11
Titkár	Valaszkai József	0456—143 11
Szervező	Molnár Gergely	0456—153 50
Pénztáros	Csongvai Ildikó	0456—225 59
Presbiter	Molnár Mária	0456—152 74
Presbiter	Pálla Lajos	044—11 89 66
Presbiter	Sándor Éva	0456—133 82
Presbiter	Spirer Sándor	0454—996 59
Ellenőr	Bernád András	0456—226 38
Borås-Jönköping		
Felügyelő	Bihari Szabolcs	036—14 88 66
Gondnok	Szakály László	033—25 44 96
Titkár	Herszényi Zsolt	036—13 05 14
Szervező	Dézsy Ildikó	033—25 78 21
Pénztáros	Deák György	033—23 03 07
Presbiter	Dézsy Gábor	033—25 78 21
Presbiter	Kovács István	033—24 33 37
Presbiter	Mátyás István	033—11 79 44
Presbiter	Stojka Lujza	036—17 55 23
Ellenőr	Thurman Zoltán	033—11 21 52
Ljungby-Strömsnäsbruk		
Felügyelő	Rúzsa-Pál Piroska	0372—848 05
Gondnok	Tompa Anna	0433—208 97
Pénztáros	Szeredai János	0372—816 28
Presbiter	Papp Anna	0372—819 67
Presbiter	Péter József	0372—862 56

LELKI ÉBREDÉST!

Magyarországon a lakosság zöme nem látott reménységet 1956-ban, ezért sokan külföldre menekültek. Így kerültek Skandináviába is magyarok, akik a romok közül kiszabadulva legfontosabb kincsüknek a jövőbe vetett bizakodást tartották.

A budapest-zuglói református gyülekezetnek 1946 óta ifjú tagjaként keserűen tapasztaltam, mit jelent a vallásszabadság korlátozása; azokban az években a konfirmációs előkészítőre is csak titkon járhattunk. 1956 őszén a gimnázium diákbizottságának egyik vezetője lettem, s amikor rövidéletű szabadságunkat eltiporták, 1957 elején az akkori Jugoszlávián keresztül vágtunk neki az ismeretlennek; a menekülttáborok neve: Kotoriba, Csáktornya, Eszék, Cirkvenica, Gerovo voltak. Az út Rijekán (Fiume), Salzburgon, Münchenen, Koppenhágán, Malmőn, Söderköpingen, Storvikon és Västeråson keresztül hozott a délsvéd Helsingborgba. Itt is találtam hívó magyarokat, hiszen közel fél évszázada már, hogy beindult a magyarnyelvű lelkigondozói szolgálat Északon. 1957-ben a munka új lendületet kapott: ekkor bízták meg Glatz József lelkészt a skandináv országokba menekült magyarok lelkigondozásával. Az akkor alakuló protestáns gyülekezetnek kezdettől tagja lettem. A Svédiába sodródott többi magyarral való kapcsolatkeresésre az 1958-ban megrendezett első nyári ifjúsági konferencia adott jó alkalmat.

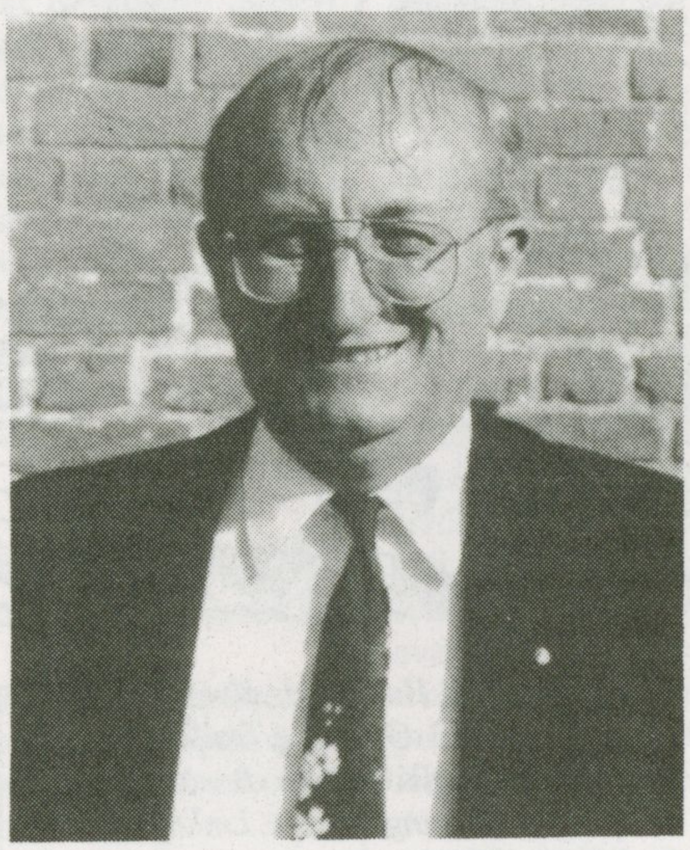

Storlind Jenő országos felügyelő

Az 56-os menekültek jelentős része továbbra is külföldön él, elszéledve, szerte a világban. Mi is maradtunk, s azóta identitásunk hármas: Skandináviában élők, magyarok és protestánsok vagyunk!

Elnyomott nép fiaiként jöttünk ide, s így könnyebben megbírkóztunk a nehézségekkel is. A nyugaton eltöltött évek szociális és egyéb síkon felemelkedést jelentettek számunkra. Erkölcsi téren csak gazdagodtunk. Gyülekezeti életünk sem maradt meg a hagyományok megcsontosodott őrének, hanem élővé vált, és magyarságunknak is lelki ébredést adott. Enélkül nehéz lett volna megmaradnunk a szétszórtságban. Jövőnk pedig attól függ, hogy betöltjük-e Istentől rendelt küldetésünket — a mában.

Storlind Jenő

HELSINGBORG

Immár több mint 37 éve van Helsingborgban magyar gyülekezeti élet. A különböző országokból származó, többségében magyarajkú híveink istentiszteletre és szeretetvendégségre rendszerint mindenhónap utolsó vasárnapján gyűlnek össze az EFS (Evangeliska Fosterlands Stiftelse) Bruksgatan-beli templomában és gyülekezeti termében. Az elmúlt év folyamán istentiszteleteinkre háromszáznál többen jöttek el, s az úrvacsorázók száma is megközelítette a százat.

A lelkigondozói munkát a Stockholmból havonta hozzánk látogató lelkészünk végezte. Munkájában a presbitérium is támogatta, amely a múlt évben nyolc alkalommal gyűlésezett. Minden második istentiszteleten úrvacsorát osztottunk, és szokás szerint minden második alkalommal a szeretetvendégség keretében egy-egy beszámolóval, útirajzzal vagy az egyházi élettel kapcsolatos ismertetéssel gazdagítottuk az együttlétet.

Presbitériumunk tervbe vette gyülekezeti tagjaink családlátogatás keretében történő felkeresését. Gyermekeink számára vasárnapi iskolát szeretnénk indítani. 1994 folyamán társgyülekezetet választunk.

Urunk áldásában reménykedve kívánunk magunknak és másoknak békés munkálkodást, jó előmenetelt.

SÖLVESBORG

A gyülekezet fennállásának második éve az összehangolódás és összeszokás jegyében telt el. A presbiterekre bízott tisztségek és feladatok mélyebb értelmet nyertek, mindenki igyekezett megfelelni a gyülekezet bizalmának és elvárásainak. Elsőrendű feladatunknak a hívek összefogását, lelki életre való ösztönzését és a gyülekezet megszilárdítását tartottuk.

A közös munka eredménye a hűséges templomlátogatás és a testvéri szeretet egymás közötti gyakorlása. Isten segítségével s az egyházi munkások további önfeláldozó becsületes hozzáállásával remélhetően tovább szilárdul és erősödik hitében ez a kis közösség.

Vendégek és vendéglátók egy csoportja az Egyháztanács sölvesborgi vizitációján 1993-ban. Balról jobbra: Pálla Lajos, Salánky-Ludmann Lajos, Mayer Tamás, Tóth Ildikó, Valaszkai József, Valaszkai Júlia, Bernád András, Nyiredy Csaba, Molnár Gergely, Sándor Éva.

VÄSTERÅS

Presbitériumunkban szükségesnek látjuk szunnyadó lelkiismeretű testvéreinket „felébreszteni", ezért a jövőben nagyobb hangsúlyt fektetünk a kapcsolattartásra és a családlátogatásokra. Rendszeresen megtudakoljuk, van-e olyan beteg vagy idős testvérünk, akinek mozgási-utazási gondjai vannak; számukra felajánljuk, hogy autóval utánuk megyünk, hogy közöttünk lehessenek. Az időseknek szeretnénk egy-egy külön rendezvényt szervezni, például gyülekezeti kirándulást országos gyülekezeti otthonunkba. Sokan vannak, akik még soha nem jártak ott.

Szívügyünknek tekintettük néhány vajdasági magyar család istápolását és segítését. Az év első felében még szép számmal képviseltették magukat az istentiszteleteken, aztán nőtt a kiutasítások és kiutasítottak száma, és ezzel párhuzamosan fogyott a gyülekezet is, pedig jelenlétük jótékony hatással volt, tömegük vonzerőt gyakorolt a gyülekezet réginek mondható tagjaira is. Távozásuk hiányérzetet, rossz érzéseket keltett mindannyiunkban.

A västeråsi gyülekezet felügyelője országos feladatkört is ellát, amikor a szeretetszolgálatot vezeti. Sok kérés, megkeresés érkezik egyházunkhoz vagy tagjainkhoz, hivatalosan vagy magánalapon, közösségnek vagy egy-egy személynek igényelve segítséget. Semmi kétségünk nem lehet afelől, hogy minden kérés mögött égető szükséglet van, de ugyanúgy naponta érzékeljük és tudjuk, mily szerények és korlátozottak a mi lehetőségeink is. Ezért minden egyes alkalommal lelkiismereti gondot jelent, amikor — kényszerűségből — „válogatunk" a kérések közül, egyeseket prioritálva, másokat elodázva. A felgyűlt kéréseket fontossági sorrendbe állítva időről időre egyháztanácsunk elé terjesztjük, s ott döntenek arról, hogy melyik megkereséssel tudunk érdemben foglalkozni.

Örömmel mondjuk el, hogy istentiszteleteinken minden alkalommal erőt merítünk az igehirdetésből, s érezzük, hogy az mihozzánk, szívhez szól. Gyülekezeti lapunkra, az Új Kévére joggal vagyunk büszkék, s érezzük, hogy az a miénk: sokoldalú és színvonalas írásaival hozzánk szól és mi általa szólhatunk. Tudósítónkul Auer Istvánt kértük fel.

Mayer Mária

ESKILSTUNA

Eskilstunában és a gyülekezetileg általunk hozzá sorolandó helységekben (Norrköping, Katrineholm, Örebro) összesen mintegy 620 magyar protestáns személlyel számolunk. Az idén februárban tartott istentisztelet alkalmával eskilstunai híveink kérték, hogy lehetőségeink szerint városukban is rendszeresítsük szolgálatainkat. Március 12-én a svéd gyülekezet nemrég felavatott új templomában, a Thomas kyrkában mintegy kilencven résztvevővel március 15-i ünnepéllyel egybekötött istentiszteletet tartottunk, melyre az eskilstunaiak a västeråsi gyülekezet tagjait is vendégül látták. Igen nagy örömünkre szolgált tapasztalni, hogy a svéd gyülekezetre méretezett templomhelyiség szűknek bizonyult, és a hátsó falak eltolásával ki kellett bővíteni a teret. Az ottlét alkalmat adott megtekintenünk az 56 millió koronás költséggel megépített és felszerelt épületegyüttest, kedves belső udvarával, templomával, a legmodernebb berendezéssel felszerelt konyháival, szeretetvendégségek tartására alkalmas helyiségeivel, kávézó és társalgó sarkaival, gyűlésteremmel és az asszonykör kézimunkaszobájával. Volt ott audiovizuális berendezésekkel felszerelt stúdió, az alagsorban ifjúsági terem biliárd és pingpongasztallal, kisgyermekeknek játszószoba, barkácsműhely, tévészoba stb. Bár ott is maradhattunk volna a további órákban, az ünnepet mégis a magyar egyesület — egy tömbház alagsorában szerényen meghúzódó — klubhelyiségében folytattuk. Egyrészt fájdalmas volt látni lehetőségeink különbözőségét, másrészt — a magyar klubban — igen jóleső érzés volt tapasztalni a közhellyé koptatott megállapítást a kis helyen is elférő sok jó emberről. Igen hasznosnak és kellemesnek bizonyult a két egyesület és gyülekezet tagjainak találkozója, a spontán beszélgetések, a közös éneklés, a jó hangulatban eltöltött est. Biztosan tudjuk, hogy ennek folytatása lesz, legközelebb talán Västeråsban. A pincehelyiségben előbb csak ünnepélyesen, majd egyre keményebb ritmusban megszólaló Kossuth-nóta teret tágított, szíveket dobogtatott, s az ének szárnyain visszaszálltunk az időben a kuruckorba, a negyvennyolcas szabadságharc tereire, vissza szülőföldjeinkre. A klub egy talpalatnyi kis haza volt akkor, s ezt a kis hazát vittük magunkkal szíveinkben — idegen földön szétszórt otthonainkba.

[MVP]

BORÅS-JÖNKÖPING

Gyülekezetünk — az eddigi hagyományokhoz híven — tevékenységét 1993-ban is az istentiszteletek zavartalan megtartására és a gyülekezeti otthon karbantartására összpontosította.

Az istentiszteleteken alkalmanként 25—150 hívünk vett részt, a legtöbben a Szent István ünnepségen. December 5-én, összesen 46 gyermek és kétszer annyi szülő és nagyszülő részvételével nagysikerű Mikulás-ünnepséget rendeztünk. Gyülekezetünk tagjai aktívan résztvettek különböző tángagárdei találkozók megrendezésében, mint a pünkösdi konferencia, cserkész- és konfirmációs tábor, augusztus 20-a, és az októberi gyülekezeti napok. Fontos része volt tevékenységünknek a gyülekezeti otthon tatarozása. 1993 tavaszán három alkalommal szerveztünk kalákát, ahol elsősorban belső tatarozási (festés, tapétázás) munkára fektettünk hangsúlyt.

Augusztustól egészen az év végéig gyülekezetünk néhány tagja résztvett a tángagárdei „ALU PROJEKT" (ALU =arbetslivsutveckling, azaz: munkafejlesztési terv) keretében végzett munkálatokban, melynek során megújult a fiúház, a műhely és a kis nyári lak külseje. Tángagárde 2000 címmel Thurman Zoltán műépítész tervvázlatot készített a gyülekezeti otthon mellé elképzelt „polivalens" (=sokrendeltetésű) teremről.

Bihari Szabolcs, Deák György

ŐRSÉGVÁLTÁS

Március 5-én tartotta tisztújító közgyűlését a **Svédországi Magyarok Országos Szövetsége** (SMOSZ). A leköszönő elnök, **Jakabffy Ernő** utódjául a testület **Bihari Szabolcs**ot választotta meg. Gyülekezeteink nevében a leköszönő elnökhöz egy bibliai idézettel szóltunk, mintegy szájába adva az apostol szavait: ***Mert magatok tudjátok, atyámfiai, hogy a mi tihozzátok való menetelünk nem volt hiábavaló.*** (I.Thesszalonikabeliekhez írt levél 2,1)

A jól végzett munka örömével és megelégedettségével búcsúzhatott munkatársaitól Jakabffy Ernő, s kívánjuk, hogy nyugdíjas éveit aranyozzák be Svédországban eltöltött 35 évének szép emlékei. Ugyanakkor azt is kívánjuk, hogy a Magyarok Világszövetségének a nyugati régióért felelős alelnökeként folytathassa immár az összmagyarság érdekében vállalt nemes szolgálatát.

Az új elnököt köszöntve, Bihari Szabolcs és mindannyiunk nevében a zsoltáríró szavával így fohászkodtunk:

Láttassék meg a te műved a te szolgáidon, és a te dicsőséged azoknak fiain.
És legyen az Úrnak, a mi Istenünknek jó kedve mirajtunk, és a mi kezünknek munkáját tedd állandóvá nékünk, és a mi kezünknek munkáját tedd maradandóvá!
(Zsoltárok könyve 90, 16—17)

Adja Isten: úgy legyen! És kérjük Istent, az új elnöknek adjon erőt és kitartást vállalt munkájához, s feladatai végzéséhez adjon jó munkatársakat, hűséges barátokat. Bemutatkozásként pedig hadd álljon itt néhány sor és gondolat Bihari Szabolcsnak a svédországi magyar fiatalok ügyében írt egyik leveléből:

Annak a több millió magyarnak unokái közül való vagyok, akik az első világháború után az anyaország határain kívül rekedtek. Elődeink felismerték: ahhoz, hogy megőrizzék identitásukat, mindennél előbbre kell helyezniük Istenbe vetett hitüket és nemzeti

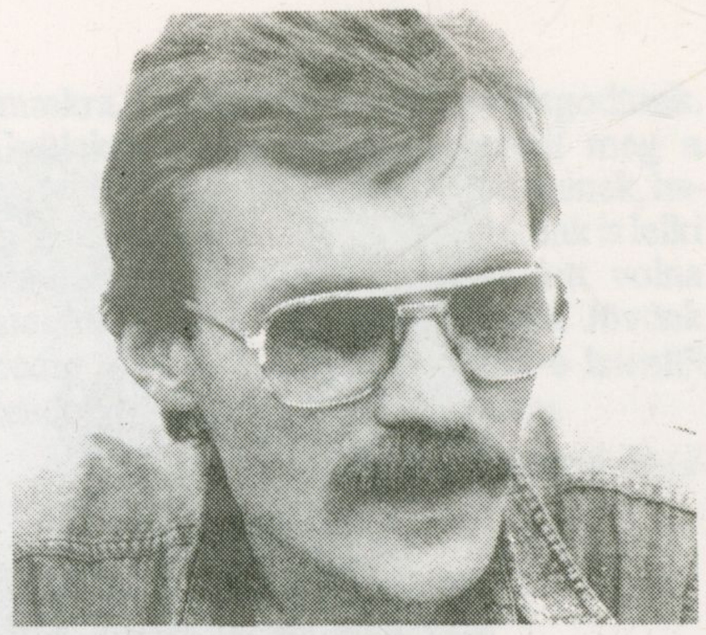

öntudatukat. Ilyen szellemben nevelték gyermekeiket, unokáikat, és ennek köszönhető, hogy 70 év után is — Erdélytől a Csallóközig és Kárpátaljától a Délvidékig — még van magyar templom és van magyar iskola. Ezt a szellemet kaptam örökségül a szülői házból, ezért másokkal együtt vallom, Svédországban sem nyugodhatunk bele abba, hogy fiataljaink szétszéledjenek. Nagyon merem remélni, hogy rajtam kívül sokan gondolkoznak így, és összefogva sikerül valamit tennünk is megmaradásuk, megmaradásunk érdekében.

ÖNZETLENÜL

Svéd-Magyar Segélyszervezet

„Jajszót amúgy is hallottatok eleget, talán már meg is úntátok és elegetek is van már ebből. Tudod, a segélyek már jó két éve megálltak. Elmúlt az eufóriás állapot, sokan leróták a kötelességüket is, amivel a lelkiismeretüket megnyugtatták. Itt is változtak az emberek, jóban meg rosszban is. Akik akartak, már mind elmentek, akik meg maradtunk, már beletörődtünk sorsunkba. Talán sötétebb korszak következik mint azt sokan gondolták volna ezelőtt négy évvel...” -olvashatjuk a százszámra érkező segélykérő levelek egyikében.

A **Wennesz László** vezette Svéd Magyar Segélyszervezet tevékenysége kiterjed a Kárpát-medencében élő magyarság intézményeire. Kórházak, szociális otthonok, iskolák ésóvodák, plébániák és parókiák fordulnak hozzájuk kérésekkel, hogy a romokban heverő egészségügyi intézeteket és a rosszul felszerelt állami és egyházi iskolákat segítsenek újból talpra állítani.

A Szervezet az 1993-as évben 18 teherautó rakományt juttatott el Magyarország, Erdély és a Felvidék különböző városaiba.

A vajdasági magyarokat segélyező Vox Humana emberbaráti szolgálatnak 28.855 koronát gyűjtöttek és juttattak el.

A pozsonyi Együttélés Mozgalom révén két teljes fogorvosi rendelő felszerelését és egy kórházi műtőasztalt ajándékoztak a felvidéki magyarságnak.

Bútorzattal segítették a magyarországi református egyház kezelésében működő Bethesda Gyermekkórházat.

A budapesti „Fasori” Evangélikus Gimnázium Géber Zsuzsanna közbenjárására egy Toshiba fénymásológépet kapott.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Mátrafüredi Csoportja „nyomorszinten élő gondozottainak” ruhaadományt juttattak.

A Mátrai Állami Gyógyintézet majd minden épületébe, helyiségébe bútort, felszerelést szállítottak.

A Kékestető Szanatórium felújított gyermekszárnyának közel teljes berendezését ők küldték Stockholmból.

A Gönyűi Nyugdíjas Klub tagjai vércukorszintméréshez használatos steril tűket és „lándzsát” kaptak.

A Besztercei Csángó-Magyar Alapítvány számára használt ruhákat adtak.

Az RMDSZ és az Erdélyi Református Egyház címére két teljes fogorvosi rendelő berendezését küldték, de ezek szállítási és vámolási gondok miatt még Debrecenben vesztegelnek.

A székelyudvarhelyi kórháznak Vánky Farkas révén szerzett felszerelések elszállításában segédkeztek.

A kolozsvári Korunk folyóirat három használt szövegszerkesztőt kapott segítségükkel.

A marosvásárhelyi vártemplomi református gyülekezet számára használt ruhát és egy szövegszerkesztő gépet juttattak el.

A Győri Sün Balázs Óvoda egyik új épületszárnyát a Söderby-kórház lebontásából származó faanyag és épületelemek felhasználásával építették meg. Kálbori Yvette Södertäljéből bútorokat ajándékozott az óvodának.

A Kálóczy Téri Szociális Otthon központi és Apáca utcai épületeinek berendezési tárgyait nagyrészt a Svéd Magyar Segélyszervezet adományozta. A Mohi utcai Szociális Otthont szinte teljes egészében a svédországi adományokból rendezték be. A szállítmányok nagy mennyiségű kórházi ágyat, éjjeliszekrényt, egyéb bútorzatot, zsúrkocsit, szállítóeszközöket, hűtőszekrényeket tartalmaztak.

A Győri Apor Vilmos Katolikus Iskola és a Prohászka Ottokár Katolikus Iskola tanári szobáinak és más helyiségeinek berendezéséhez három szállítmány bútorzatot és felszerelést küldtek. Az első egy Magyarországon teljesen egyedül álló tanintézet, mely Benkovich Ferenc plébános munkájának és szervezőképességének nagyszerű eredménye. Szállítmányaiknak köszönhetően a két intézmény időben tudta megkezdeni tevékenységét.

A segélyszervezet munkáját kezdetben kevesen ismerték. Miután Magyarország és a Kárpátmedence számos vidékére eljutottak szállítmányaik, szaporodtak a köszönőlevelek. Az utóbbi hónapokban két rangos intézménytől érkeztek elismerő sorok, melyekből részleteket az alábbiakban közlünk:

A Magyarok Világszövetsége tagszervezeteként működő Magyar Egészségügyi Társaság elnöksége nevében köszönetemet fejezem ki a több évre visszamenően végzett önzetlen és nagyon hatásos segítségért, melyet a Svéd-Magyar Segélyszervezet a határon kívül és belül élő magyar egészségügyi intézmények részére nyújtott.
Elnökségünk úgy határozott, hogy a Svéd-Magyar Segélyszervezetet a Magyar Egészségügyi Társaság alapító tagjaként ismeri el.
Dr. Andrásofszky Barna elnök

Örömömre szolgált odaadó szolgálatodról meggyőződni, amit az óhaza, az anyaország javára rendelsz. Boldog lehetsz azért is, hogy olyan sok embert sikerült mozgósítani a jó ügy érdekében.
Minden önkéntes szolgálatot vállaló személyt a becsülete és jó híre teszi hitelessé.
A jövőben mindent megteszek, hogy tiszteletet parancsoló erőfeszítéstek hitelesen álljon mindenki előtt.
A Magyar Máltai Szeretetszolgálat erkölcsi tekintélyével állunk melléd, mellétek a közös munkálkodás reményében is.

Kozma Imre
apostoli protonotárius
a Magyar Máltai Szeretetszolgálat elnöke

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik pénzadományaikkal és ajándékaikkal a rászorulók segítségére siettek.

LJUNGBY-STRÖMSNÄSBRUK

Legfiatalabb gyülekezetünk presbitériuma az istentiszteletek rendszeres megtartásán túl ebben az évben a következő feladatokat tűzte maga elé:
Tervbe vettük taglétszámunk növelését a környék településein élő magyarajkú érdeklődők felkutatása révén. Fiataljainkat a most alakuló Svédországi Magyar Ifjúsági Szervezetbe szeretnénk tömöríteni, s egyúttal bevonni őket a gyülekezeti életbe. Számukra megfelelő tartalmú videófilmeket és hangszalagokat, valamint könyveket szereznénk be. Gyermekeink konfirmációs oktatását helyben kívánjuk megszervezni. Miután számbavesszük kiskorú gyermekeinket, a stockholmihoz hasonlóan — egyházi támogatással — beindítjuk a rendszeres cserkésztevékenységet.
Szeretnénk rendszeresíteni a családlátogatást és idős vagy beteg gyülekezeti tagjaink felkeresését.
Még ez évben egy határon túli magyar közösséggel társgyülekezeti kapcsolatot létesítünk.
Elképzeléseink megvalósításában minden tagunk segítségére és összefogására számítunk, s Istent kérjük, hogy adjon mindehhez sok erőt, kitartást.

SOMIT '94

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közössége és a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége közös rendezésében kerül sor május 6—8. között az első **Svédországi Magyar Ifjúsági Találkozóra** (SOMIT). Habár az igény már régebb megvolt egy ilyen rendezvényre, a most sorrakerülő találkozó ötlete a strömsnäsbruki Orbán Balázs Egyesület elnöknőjétől, az ottani gyülekezet gondnokától, *Tompa Annától* származik, aki kezdettől szívén viselte a 15—25 éves korosztály sajátos problémáit. A kivitelezéshez *Bihari Szabolcs*, a SMOSZ újonnan választott elnöke, a jönköpingi gyülekezet felügyelője adott hasznos tanácsokat.
A szervezők elképzelése szerint az első alkalommal minden körzetből 2—3 fiatalt fogadnak, akiket egyesületeik, illetve gyülekezeteik küldenének a találkozóra. Belőlük, velük szeretnék megalakítani azt a fiatalokból álló kis csapatot, melynek szívügye az idegenbe szakadtak között is megőrizni identitásunkat, nyelvünket és kultúránkat, s amely ebben a törekvésben segítséget is nyújtana a rászorulóknak. Ennek akadályairól és lehetőségeiről kívánnak tanácskozni szervezők és meghívottak a jelzett napokon, ugyanakkor az értelmes időtöltésről sem feledkeztek meg: a vidám bemutatkozó estet irodalmi műsor gazdagítja, a délutáni program komolyzene és modern zene ismertetést foglal magában.
A szabadidőben a séta mellett kenuzásra, labdajátékra, asztaliteniszre is nyílik alkalom. A színházi estet tábortűz, majd táncház követi. A zárónapon a szabadtéri ifjúsági istentisztelet után a találkozó tapasztalatainak összegezésére kerül sor.

[ ]

GÖTEBORG

Örömmel és köszönettel vettük a **Göteborgi Magyar Egyesület Értesítőjét.** A helyi gyülekezet egyik presbiterének sokak által alig ismert munkájáról szóló írást ebből tallóztuk:

Dr. Béldy Zoltán áldozatos munkájának köszönhetően több mint negyven millió korona értékben jutott el segély az arra rászorulóknak. Köszönő levelek sokasága bizonyítja, hogy embertársaink nem háládatlanok; soraik mindazokhoz szólnak, akik valamilyen formában hozzájárultak a segélyek összegyűjtéséhez, illetve eljuttatásához. Ezt a tevékenységet a jövőben a Vajdaságra szeretnénk összpontosítani. Adományaikat kérjük küldjék a GME postabank számlájára, postgiro 528498—9, *Vox Humana* jelzéssel. A legkisebb hozzájárulás is életet menthet vagy erőt adhat a túléléshez. A karácsonykor összegyűjtött pénzösszegből gyógyszert vásároltak megbízottjaink.

*A jönköpingi **Dr.Szurkos István** révén már 1989 decemberétől sikerült a svéd missziós egyház segítő készségét néhány erdélyi magyar intézmény megsegítésére irányítani. Többek között Oltszemen egy árvaház épületét és teljes berendezését újították fel, Illyefalván pedig egy „Gyermekfalu" létesítéséhez nyújtottak segítséget. A több éven át folyó segélyakciókban igen értékes hozzájárulása volt és van az azokba kezdettől bekapcsolódott göteborgi **Dr.Béldy Zoltánnak**, aki résztvett az Alliansmission segélyszervének gyűlésein, a szállítmányok jó részének összeállításában, rakodásában, elkísérte azokat, közvetített, tolmácsolt, új kapcsolatokat létesített. Az itt közölt, 1993 nyárutóján készült fényképen, a két év alatt felépült **Illyefalvi Keresztyén Ifjúsági Központ** udvarán középen **Dr.Béldi Zoltán**, balján **Kató Béla** lelkipásztor áll.*

„Itt élned, halnod kell...!"

„Szülőföldünkön a magyarság erősen megfogyott. Az évtizedek óta a nagyvilág közönye mellett folytatott és most is folyó kisebbségellenes politika legjobbjainkat — főként az értelmiségieket — kivándorlásra kényszerítette és arra sarkallja ma is. Sorsdöntő kérdés számunkra: lesznek-e iskoláink? Tanulhatnak-e gyermekeink anyanyelvükön? Létkérdésünk egy kollégium felépítése. Célunk a művelődésnek olyan katedrálisát felépíteni, mely fogyatkozó értelmiségünk pótlását biztosítaná, a szórványmagyarság tehetséges tagjainak kollégiumba való elhelyezését tenné lehetővé."
Többek között ez áll annak a tanulmánynak bevezető oldalain, mely egy Szatmárnémetiben létesítendő központot ismertet, s amelyet a ***Szatmárnémeti Keresztyén Értelmiségiek Ökumenikus Közösségének „Itt élned, halnod kell...!" Kollégiumi Alapítványa*** tett közzé. Az impozáns épületegyüttesben elsősorban iskola és bentlakás működne, mellette egy vendégszobákkal kiegészített konferenciaközpont is helyet kapna.
A terv megvalósításához a külföldi magyarság támogatására is számítanak az alapítvány kuratóriumának tagjai. A pénzbeli segítség mellett természetbeni adományokat, építőanyagot, szerszámokat, de szervezett építőtábor keretében végzendő kétkezi munkát is szívesen fogadnak. A részletekről a Svédországi Magyarok Országos Szövetségének elnöke, egyházunk országos szervezője, jönköpingi gyülekezetünk felügyelője, Bihari Szabolcs tud bővebb felvilágosítást adni a 03-14 88 66-os telefonszámon. Adományokat egyházunk postabank számlájára **„Szatmár"** jeligére küldhetnek.

Szépfalusi István

Lássátok, halljátok egymást!*

A könyv az ausztriai magyarok életéről szól, de íródhatott volna akár Svédországban is. Szerzője protestáns lelkész, aki hivatása mellett szociográfiai felmérést végez hívei között. A beszélgetésekben sorsok és magatartástípusok rajzolódnak ki, melyek az emigrációban felvetődő számos kérdésre adnak választ. A műből folytatásokban közlünk részleteket.

Budapesti lelkészavatásomat követően, 1955. október 19-én tagja voltam az osztrák államszerződés alkalmából Magyarországról Ausztriába hazatérő ötventagú osztrák csoportnak. Bécsben előbb hivatalsegédként és kivándorló irodai tolmácsként, majd 1956 tavaszától Burgenlandban segédlelkészként alkalmaztak. 1956. október 28-án osztrák egyházam az ausztriai magyarok közötti szolgálattal bízott meg.
Csak 1969 őszén vetődött fel bennem a gondolat, hogy az eddigi, inkább alkalomszerű családlátogatások helyett országos felmérést kellene végeznem ausztriai magyar híveim sorában. Egyrészt szerettem volna megismerni az embereket, másrészt számos kérdésemre kerestem választ: hol állok, mit végeztem 15 esztendő alatt, milyen irányban lehet, vagy kellene haladni?
Kizárólag magánhasználatra, önkéntes kedvtelésként, l'art pour l'art feladtanak indult az adatgyűjtés. Természetesen valóságábrázolásra törekedtem. Magam csak helyenként kerestem a magyarázatot a jelenségekre.
Menet közben egyre inkább a jövő feladatai kerültek előtérbe. Az Egyháztanács volt innsbrucki felügyelője már kezdetben a maguk fontossága szerint ítélte meg a terveket.
— Sokat gondolkodtam, van-e ránk szükség Ausztriában? Szervezetként jelentéktelenek vagyunk. De az egyes embernek nagy segítségére lehetünk. Ezért a szervezett munkát, az Osztrák Evangélikus Egyház Magyar Lelkigondozó Szolgálatát, a nehézségek ellenére is fenn kell tartanunk. Segítségünket mindenkinek fel kell kínálnunk, a párbeszédre mindig készeknek kell lennünk.

Az első családi otthonok küszöbén szorongva léptem át. Nyomasztó volt, ha a fogadtatás az előszobára szorítkozott. Ha a házigazda az otthon küszöbén tudakolta, mijáratban vagyok, voltaképpen miért is zavarom. Jelentkezésem ugyan mirevaló? Az elutasítások, fenntartások és tartózkodások változatos formáit ismerhettem meg.
— Tíz perces késése miatt nincsen időm ma az Ön számára — volt a fogadjisten Bécsben egy alkalommal. Volt, aki ezzel fogadott:
— Félórát tudunk beszélgetni, noha én már nemigen beszélek magyarokkal, amióta osztrák állampolgár lettem, és osztrákok a barátaim.

Megfogalmazódtak az érvek, szólt a telefon, a postás lemondó leveleket kézbesített. Belőlük válogatok:
— Ne fárassza magát, nincs nekem időm — uram — lelkészkednem.
— Hivatalos lelkészi látogatására nem tartok igényt, magánemberként, talán a feleségével, szívesen látom.
— Lakásomban nem kívánom fogadni, de hivatalomban szívesen látom. Ott felkereshet.
— Mit akar tőlem az egyház? A pénzemet. Menekülésemkor feleségem megsérült. Az osztrák egyház nem fizette ki helyettem a költségeket. Ezért nemrég Magyarországról jött turista evangélikus lelkészt kértem fel úrvacsoraosztásra, mert Ön nem magyar, az osztrák evangélikus egyház szolgálatában áll.
— Látogatásától tekintsen el. Kérem, tekintettel 1938 óta vallásfelekezett nélkül vagyok. Isten imádatott minden földi szervezett nélkül végzem — bontom fel a lemondó levelet. Nem javítottam a helyesírási hibákat.
— Tisztelt Uram, se a megadott időben, se máskor ne keressen fel. Egyben kérem sajtótermékeinek és egyéb értesítéseinek megszüntetését. Nem szüntettük meg őket, csak címére nem postáztuk többé.

— Levelét köszönettel megkaptam. Egyházi hovatartozásommal és nemzetiségi érzéseimmel kapcsolatban az alábbiakat szeretném tudomására hozni. Felekezetenkívüliek vagyunk, tehát nem tartozunk egyházához. 17 éve osztrák férjemmel és fiammal Ausztriában élek. Az elmúlt hosszú idő alatt elfordultam a magyar nemzettől és azt ma már tőlem idegennek és távolinak érzem. Ezért az Önnel való találkozástól, magyar alapon is, tartózkodni kívánok. Mindkét szempontból jelentős kapcsolatkeresési szándékát értékelem, az én esetemben azonban már egyik sem áll fenn. Ezért kérem, lakásunk felkeresésétől tekintsen el.
Előzőleg osztrák mivoltom, most magyar nemzetiségem lett kivetnivaló. Válaszlevelemben sem magyarázkodtam. Tudomásul vettem a lemondásokat.

— Mivel hivatalosan nem vagyok magyar, látogatását lemondom — olvasom egy magyar nyelven írott levélben.
— Nem tartozom már a magyarokhoz. Házasságkötés révén osztrák lettem. Belsőleg is.
— Miről van szó? Miért akar felkeresni? Mi már osztrák állampolgárok lettünk. Odatartozunk. De azért magyarok vagyunk, tudja: privátim.
Csak azt tudnám, mit jelentenek ezek az „odatartozunk" , meg a „hivatalosan" és a magyar mivolt: „privátim". Az utóbbit latinból fordítom: saját, vagy egyéni használatra, esetleg nézet gyanánt, bizalmasan, nem hivatalosan, nem a nyilvánosságra tartozóan. Így azonnal érthetőbb. Magamagának magyar.

Értelmiségi családhoz, idő előtt érkeztem. Csöngetésem után hosszasan kellett várnom. Beeresztésem előtt előbb az új, színes tévékészüléküket, feleségével együtt, a szépszobából kivitték a kamrába. A függöny nem volt egészen behúzva, jól láttam az igyekvő mozdulatokat. Egyikük sem említette később a készüléket. Csak tudnám mire volt jó ez a művelet. Vendégfogadó házban ez gyakori családi testedzés lehet. De miért? A jómódot szégyellte? Már régóta nem a jómód jele Ausztriában.

Amint előkerült a kérdőív, azonnal támadásba lendült:
— Hát, első kérdésem, miért is tartják fenn a Magyar Lelkigondozó Szolgálatot?
Megmondhatná, ki pénzeli kiadványaikat? Ki hiszi azt el magának, hogy az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadványait a saját erejéből fedezi? Magyarok között ilyesmi külföldön lehetetlen.
Aztán minek kell magának az erdélyi írók német nyelvű antológiájának bemutatására a bécsi PEN Clubba mennie? Ahol majdnem csak zsidók ülnek. Mi keresnivalója van ott egy evangélikus lelkésznek? S mondja, kit érdekel ma már Erdély, meg a magyarság, úgy általában— mondta tovább, de most már nagyon is választ követelő mondatait. Nem maradhattam adósa.

A magyar és osztrák egyházi élet különbözőségét bizonyították a következő, kapualji, házitelefonok segítségével, vagy a kerítésen át, esetleg emeletnyi távolságból ablakokból kihajolva folytatott beszélgetésekről készített feljegyzések:
— Mit akar? — kérdezte csengetésemre házitelefonján egy asszony. Látogatok, mondtam.
— Csak azt? Akkor bejöhet — mondta.
— Csak látogat? És nem akar semmit?
— Valóban csak azért jött, hogy minket felkeressen?
— Ilyen látogatás velünk még nem történt, egyik egyház részéről sem.
— Látogat? Ívet tölt ki? Nem ürügy ez valamire? Mikor húzza már elő a kéregető ívet? Így szokták ezt csinálni a koldusok és az ügynökök.
A látogatókörútnak hamar híre ment:
— Igen tisztelt Nagytiszteletú Úr! Igen fogok örülni, hogy 43 évi ittlétem alatt, végre egy magyar, hazai ágostai lelkésszel kibeszélgethetem magamat. Tehát a viszontlátásra.
Ismételt találkozások során szerzett először tudomást tőlem ausztriai magyar ajkú egyházközségek, egyesületek és burgenlandi magyar lakosságú falvak létezéséről. Pedig 1928 óta él Ausztriában.

Előzőleg ugyan óvtak tőle a környéken lakó magyarok. Fogadtatásom ismételten rácáfolt a „jóindulatú" óvásokra:
— Tudja uram, hogy húsz éve az Ön látogatása az első igazi magyar kapcsolatom. Ne kerüljön el ezentúl, ha erre jár. Nálam mindig lesz szálláshelye.
— Köszönöm látogatását. Ezzel egy kis magyarság köszöntött be hozzám. A faluban senkivel sem tudok magyarul beszélni — mondta valaki, aki 900 méter magasságban fekvő alpesi faluban él.

Pozsonyban nevelkedett, ahol sohasem értette, hogy a tótok — nem szlovákot mond — miért kacsintanak mindig a nagy orosz szláv testvérre. Azután Bácskába került, németek közé. Végül átvergődött Ausztriába. Előbb pozsonyi szlovákok, majd bácskai svábok, most német érzelmű osztrákok között élve fogalmazta meg

* **Szépfalusi István:** *Lássátok, halljátok egymást.* Második, javított, bővített kiadás. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1992.

szavait, magyarul:
— Huszonnyolc éve élek ebben az országban, de eddig még nem hallottam magukról. Kár, hogy nem lehettünk eddig kapcsolatban és munkájáról sem hallottam. Jó, hogy vannak— biztat.
— Tudod, 36 éve nem járt lelkész otthonomban. Feleségem, úgymond, magyarellenes. Eddig csak rossz tapasztalata volt a kolduló magyarokkal. Koldulás alatt persze nem utcai koldusokat értek. Ha valakinek jobban megy a sora, megkörnyékezik a magyarok. Rátelepszenek, eltartatják magukat. Ebből feleségemnek elege volt.
— Magyar lelkész 25 éve járt utoljára lakásunkban. A helyi osztrák evangélikus lelkész református voltunk ellenére evangélikusként tart nyilván. Ezért neheztelek rá. Ő eddig nem jött el hozzám, én nem megyek hozzá. Ugye tudja, hogy látogatásai miatt irigyek magára paptársai?
Hogy irigyek-e, nem tudom. Nem hiszem. Mindenesetre nem mondták. Azt viszont tudom, hogy osztrák egyházam egyik vezetője a felmérés megkezdésekor terveim iránt nem sok megértést tanúsított. Megjegyzése mindvégig Damoklész kardjaként függött az emlékezetemben: *„ha idejéből családlátogatásokra is telik, akkor egyházunkban végzett szolgálata nem veszi kellőképpen igénybe. A bécsi lelkészek idejéből ilyesmire mindenesetre eddig nem tellett".*
— Miért kell állandóan utaznia? Maradjon Bécsben. Itt elég magyar él, ha már magyar lelkész akar maradni mindenáron. A vidékiekről le kell mondani. A fővárosban élők a fontosak.
Egyháztartományi sovinizmus fővárosi provincializmussal párosulva.

Pólából 1913-ban Bécsbe költözött magyar tengerésztiszt hivat telefonhoz. Ötven éve él az osztrák fővárosban. Tengeralattjáró-vizsgával is rendelkezik, tudom meg nyomban. Halálára készül. Ezért kérte látogatásomat.
— Fel tudja-e használni magyar könyveimet? Végrendelkezni kívánok. Második találkozásunkra már csak temetése során került sor. Alig néhány nappal az első után. Férje kívánságáról, szóbeli végrendeletéről később megfeledkezett az özvegy. Vajon mi lett a sorsuk az odaígért könyveknek, régi lexikonoknak és térképeknek, múlt idők mai tanúinak?

A körút során fogadott követségi alkalmazott és volt rendőrségi párttitkár, valódi volt háborús bűnös és követ, határőrparancsnok és miniszter, munkás, paraszt és értelmiségi, úr és szolga, férfi és nő, az Írás szavával élve „zsidó és görög, szolga és szabad", mai hírszerző és a családlátogatásokért egyházamnál feljelentő.
Bőven volt, aki szívesen fogadott:
— Nézze uram, mondok én magának valamit. Akár hiszi, akár nem, látogatását mindig szívesen veszem. De ne várja, hogy összejövetelekre menjek. Még az istentiszteletekre se várjon. Maguk között nagyon sok az értelmiségi. Túl uras a Magyar Lelkigondozó Szolgálat— tudtam meg egyiküktől. Egy másik másért hibáztatott:
— Nézd kérlek, hadd mondjak valamit. Mindig szívesen vesszük családommal és barátaimmal, ha eljössz hozzánk. De ne várd, hogy elmenjek az összejövetelekre. Még az istentiszteletekre se. Nálatok nagyon sok a munkás. Túl proli a Magyar Lelkigondozó Szolgálat...

(Folytatjuk)

ALAPVETŐEN EGYEK VAGYUNK

Közel kétéves várakozás után beteljesült a Svédországban élő magyar katolikus hívek óhaja: új lelki atyjukat köszönthették Csúzdi Illés személyében, akit az alábbi sorokkal köszöntünk mi is:

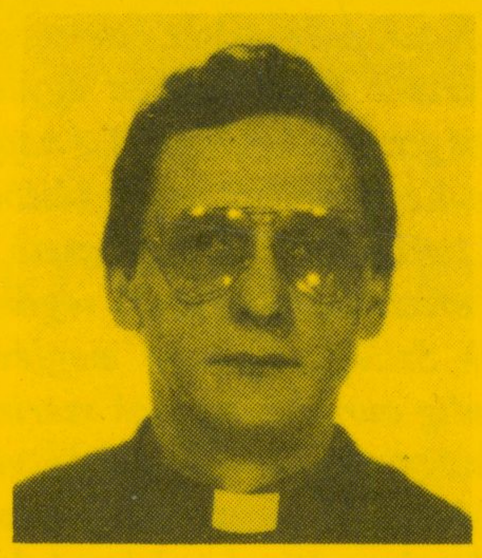

Istennek adunk hálát, hogy hosszas vajúdás után megnyugtatóan rendeződött a svédországi magyar katolikus hívek lelkigondozásának kérdése. Úgy érezzük, hogy az emigráció, a szétszórattatás mindannyiunkat — protestánsokat és katolikusokat — közelebb hozott egymáshoz, és a Svájcban 1971 áprilisában tartott első magyar Ökumenikus Találkozón elfogadott Nyilatkozat szellemében valljuk, hogy: „nyilvánvaló különbségeink ellenére is alapvetően egyek vagyunk a Krisztusban való hitben" és egyek vagyunk magyarságunkban is. Munkánkon és szolgálatunkon keresztül ezt a kettős örökséget őrizzük és adjuk tovább. A Svédországban élő magyar protestáns és katolikus hívek, gyülekezeteik, vezetőik és lelkigondozóik között kialakult hagyományosan jó viszony alapján kívánjuk, hogy együttműködésünk a jövőben is legyen eredményes, hogy szolgálatunkat Isten dicsőségére és embertársaink javára végezhessük.
Beiktatása alkalmából nagy szeretettel köszöntjük. Életére és munkájára Isten áldását kérjük.

Csúzdi Illés 1960. március 2-án született Adán. Iskoláit szülővárosában kezdte, majd Szabadkán folytatta, ahol a Paulinumban tanult. Teológiai tanulmányait a Zágrábi Egyetem Filozófiai és Teológiai Tanszékén végezte. Oklevelét 1987 tavaszán szerezte meg.

Lelkigondozói munkáját helyettes plébánosként Adán kezdte, Bajmokon folytatta, majd Szabadka püspöki nagytemplomának káplánja lett. 1989-ben plébánosként Gunarasra kapott kinevezést. Szolgálati területe további két községre és a bácstopolyai tanyavilágra is kiterjedt. Svédországi kinevezését 1994 januárjában kapta meg. Bizonyára lesz még alkalom, hogy az újonnan Svédországba érkezett magyar katolikus lelkész lapunk oldalain szóljon olvasóinkhoz. Addig is hadd közöljük rövid, de kedves, szívből jövő szóbeli üzenetét:

„Szeretettel köszöntöm a svédországi magyar protestáns gyülekezetekben tömörült keresztény testvéreimet!"

LELKÉSZBEIKTATÁS LONDONBAN

Új lelkészüket köszönthették az angliai magyar reformátusok. **Dr. Hermán M. Jánost** a királyhágómelléki református püspök, **dr. Tőkés László** 1993. október 17-én iktatta be londoni lelkipásztori tisztébe. Az ünneplőket többek között **Varga Sándor** nyugalmazott lelkész, **Tárcy Árpád** főgondnok és **Jaskó Irén** presbiter köszöntötte. Az angliai lutheránus egyház nevében **Pátkai Róbert** szólt.

Az erdélyi születésű dr. Hermán János kolozsvári teológiai tanulmányainak elvégzése után néhány évig egy Beszterce-környéki gyülekezetben , majd tizenöt éven át Hollandiában szolgált, ahonnan az utóbbi években a belgiumi magyar lelkigondozást is ellátta. Legutóbb Budapesten menekültügyi lelkészi szolgálatot végzett. Beiktatásakor elmondott prédikációjában minden szorványban élőhöz szólt: *„Legyünk hűségesek a kevesen is."*

„A határon túl, ahol megszűnik a magyar anyanemzet államalkotó szándéka és akarata, az egyházaknak gyakran állampótló szerepük van... Hatott ez az emigrációban is. Ezért különleges felelősség, különleges szerep illeti meg az egyházakat részben a szomszédos országokban, részben a nyugati magyarság körében."

Antall József

Emlékkönyv a „Vén Szilágy"-ról

Alig két év múlva, 1996-ban a honfoglalás 1100-ik évfordulóját ünnepeljük. Az eseményt leíró Anonymus krónikája többek között említést tesz a Szilágyság[1] központjáról, Zilahról is, mely 1996-ban két más eseményre is emlékezik: 350 éve alapították a város Református Főgimnáziumát, és 200 éve született a szilágysági Zsibón báró Wesselényi Miklós, az „árvízi hajós".

Ezek az évfordulók tették különösen időszerűvé, hogy 1996-ra elkészüljön egy régen várt könyv a Szilágyságról, melynek megírására e táj szülötte, több monografikus jellegű mű[2] szerzője, Bálint István János vállalkozott. Leveléből idézünk: .

A készülő „Vén Szilágy" Emlékkönyv arra vállalkozik, hogy emléket állítson e tájegység 1100 éves históriájának, bemutatva egyetemes európai értékeit, hitet téve nemzeti kultúránk kiemelkedően egyedi, és sajátságos gazdagsága mellett. A napjainkra Közép-Keleteurópát szinte létében fenyegető balkanizálódás sorvasztó munkájának eredményeképpen a végóra felé közeledik Szilágyság még meglévő, és még mindig európai normák szerint élni kívánó magyarsága. A hajdani virágzó városok és falvak — mint Szilágysomlyó, Báthori István erdélyi fejedelem és lengyel király szülővárosa, vagy Zsibó, a Wesselényiek ősi fészke — mára lepusztult regáti[3] települések képét mutatják: nyüzsgő, mindennapjait utcán konyhaszemét-hegyek között élő, kótyavetyélő-bonyolító, batyus, rosszarcú, zajos tömegekkel.

A Trianon óta folyamatos fosztogatás az utolsó stádiumába érkezett. Magyar tárgyi emlékek, templomok és templomkertek pusztulnak feltartóztathatatlanul. Az elmúlt években rabolták ki, majd tették a földdel egyenlővé a zsibói Wesselényi kriptát is, ahol még nyugodni sem hagyták a „sibói bölényt", az idős Wesselényit, őseivel és 11 gyermekével...

A „Vén Szilágy" Emlékkönyv felmutatja és visszaadja a tájegység magyarságának, amitől 70 éve megfosztatott: múltját, erősítve ezzel identitástudatát, önbecsülését, hogy erőt nyerjen belőle a túléléshez, Ady Endre, Kölcsey, Kazinczy szülőföldjén.

A „Vén Szilágy" Emlékkönyv bemutatójával egybekötött ünnepségek színhelyei: Zilah, Kolozsvár és Nagyvárad, mely 1996-ban Református Világtalálkozó színhelye is lesz.

A kerek évfordulóra készülő, többezer dokumentumot — királyi, főpapi oklevelek, címerek, pecsétek, metszetek, térképek, naplórészletek, boszorkányperek, céhes emlékek, végrendeletek, bűnügyek, útleírások, művészeti és néprajzi emlékek gyűjteményét bemutató „Vén Szilágy" című kötet megjelentetéséhez számítunk támogatásukra.

Bálint István János

[1] A Szilágyság földrajzi tájegység, történelmi táj, egyike a 16—17. század folyamán az erdélyi fejedelmek birtokába jutott magyarországi „Csatolt Részek"-nek, a Partiumnak.

[2] Kincses Kolozsvár. Bp.1988; Boldog Várad. Bp.1992.

[3] Regát (románul regat = királyság) a királyi Románia 1918 előtti, eredeti — Kárpátokon túli — területe. Erdélyhez viszonyított elmaradottsága még ma is szembetűnő.

A·MAROSSZENTIMREI·REF·TEtemplom

Jékely Zoltán

A marosszentimrei templomban

Fejünkre por hull, régi vakolat,
így énekeljük a drága Siont;
egér futkározik a pad alatt,
s odvából egy-egy vén kuvik kiront.
Tízen vagyunk: ez a gyülekezet,
a tizenegyedik maga a pap,
de énekelünk mi százak helyett,
hogy hull belé a por s a vakolat,
a hiuban a denevér riad
s egy-egy szuvas gerenda meglazul:
tizenegyedikünk az árva pap,
tizenkettedikünk maga az Úr.
Így énekelünk mi, pár megmaradt
— azt bünteti, akit szeret az Úr —,
s velünk dalolnak a padló alatt,
kiket kiirtott az idő gazul.

SZOLGÁLATUNK

Megtartani a szétszórtságban élőket - legszentebb küldetésünk. Ebben a hitben végezzük munkánkat, s igyekszünk híveinknek, gyülekezeteinknek szolgálni istentiszteletek rendszeres tartásával, igehirdetéssel, úrvacsoraosztással, bibliaórákkal, gyermekeink vallásos nevelésével, hitoktatással. Igyekszünk az összetartást erősíteni összejövetelek, találkozók, rendezvények tartásával, ahol lelki, szellemi és kulturális értékeket közvetítünk.

Munkánkhoz a svéd államtól működési segélyt kapunk, de ennek folyósítása feltételhez kötött: Anyagi szükségleteink kétharmadát biztosítják akkor, ha a maradék egyharmadot magunk adjuk össze. Ha ezt a feltételt csak részben teljesítjük, akkor az állami támogatás is részarányosan csökken.

Egyházunkban nincs tagdíj, ezért mi csak nagyfokú tisztelettel fordulhatunk híveinkhez, minden támogatónkhoz és jóakarónkhoz a kéréssel: anyagi hozzájárulásukkal - lehetőségük szerint - segítsék egyházunkat, hogy az, mindannyiunk közös érdekében, betölthesse hivatását. Szíves adományaikat az alábbi postai befizetőlapon (postgiro) küldhetik.

Kérjük Istent, kísérje áldása az adakozókat, s adományaikat egyaránt.

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Egyháztanácsa

POSTGIROT SVERIGE — **INBETALNING / GIRERING A** — 2 ● Konto ● Avg ● Bel ●

Meddelande till betalningsmottagaren

Adományom

a svédországi magyar lelkigondozás céljára .....kr

a lapkiadás céljára .....kr

az ifjúsági munka céljára .....kr

a szeretetszolgálat céljára .....kr

Összesen .....kr

Adományát előre is hálásan köszönjük.

Till postgirokonto/personkonto nr: **60 20 47 - 3**

Avgift

Kassastämpel

Betalningsmottagare (endast namn)

UNGERSKA PROTESTANTISKA KYRKOSAMFUND I SVERIGE

Avsändare (namn och postadress)

Eget kontonr vid girering

Svenska kronor | öre

I DETTA FÄLT FÅR ANTECKNINGAR INTE GÖRAS – RESERVERAT FÖR POSTGIRO-T

BI 2021.04 S (dec 82) △ 461-86 6-25203 86.06

#00#

I FÄLTET OVAN FÅR ANTECKNINGAR INTE GÖRAS – RESERVERAT FÖR POSTGIROT

Meddelanden till betalningsmottagaren kan inte lämnas på denna sida

Med inbetalningskort kan betalning ske till postgiro- och personkonton. Det tas emot av postkontor, postställen, lantbrevbärare, PKbankskontor och sparbanker.

Inbetalningskort kan även användas för girering från postgiro- och personkonton samt för betalning via PKbankens banklönegiro eller sparbanksgirot.

Det går också bra att använda inbetalningskortet på posten i Danmark, Finland och Norge eller för girering från postgirokonto i dessa länder.

Blanketten skall skrivas ut med bläck, kulpenna eller på maskinell väg. Man får inte radera, stryka över eller göra annan ändring av tryckt eller skriven text. Angivet kontonummer eller belopp får inte ändras.

Postgirokontonumret skall skrivas med tydliga siffror och grupperas så här:

6 - 7 **6 93 68 - 9**
95 - 0 **18 58 77 - 8**
9 70 - 4 **781 36 05 - 8**
10 16 - 5 **21 02 01 - 0531 (personkonto)**

Postens tryckeri (B 33 82-12)